

g. 30. num. 22, ~~xxxix.~~
~~Ha. 28.~~

12

Q. B. V.
DISPUTATIO JURIDICA 1672, 11.
DE

ARBITRIS,

Quam

DIVINA ASPIRANTE GRATIA
SUB PRÆSIDIO

DN. GERARDI von Stöffen
U. J. D. ac Institutionum Imperial.

Prof. P.

Patroni & Præceptoris sui pl. observandi,
IN

ALMA ARGENTORATIENSIS
UNIVERSITATE
Solenniter defendet

JOH. GEORGIUS CASPAR,
Eslingensis,

Die XIX. Decemb.

Anno N. C.

M. D. C. LXXII.

ARGENTORATI,
TYPIS JOHANNIS WELPERI.

1188

INSTITUTIONES JURIDICAE

ARBITRIIS

DIVINA A PRAVITATE GRATIA

DR. GLETTIUS

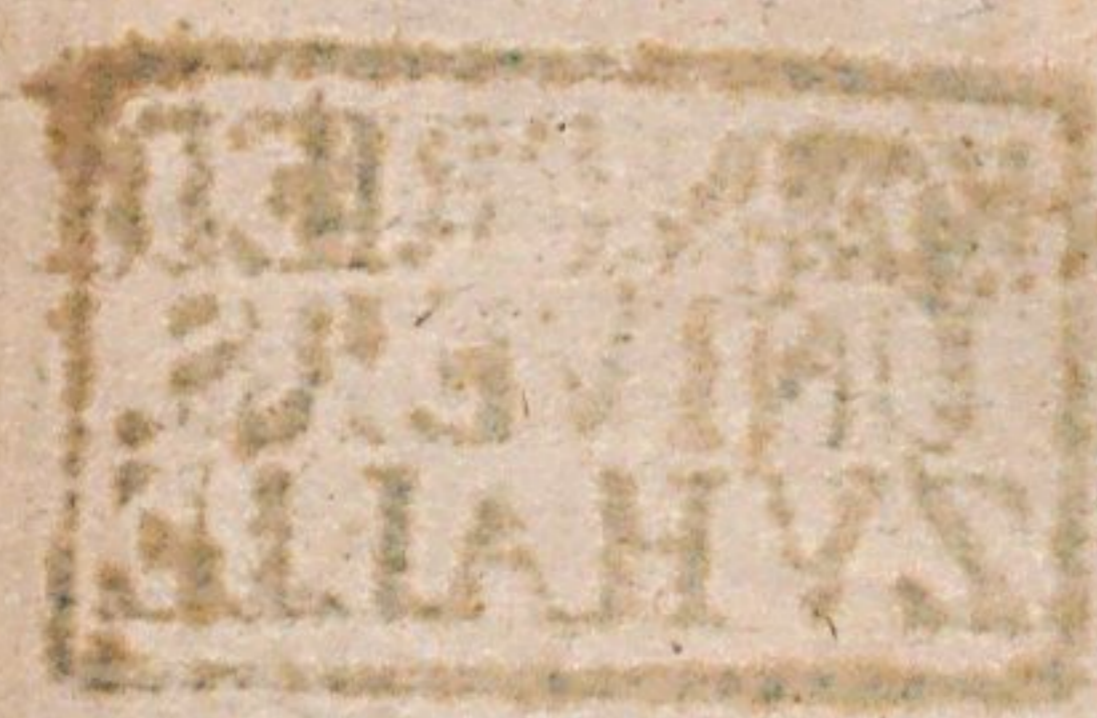
DE

MILITIA

JOH. GEORGII

IN

WILHELMI

C. B. D.

DISPUTATIO JURIDICA
DE
ARBITRIS.

THES. I.

Arbitrorum nomen in jure nostro quadrifariam præcipuè sumitur. *Gl. in l. pen. ff. de recept. qui arbitr. l. societatem. 76. §. 1. ff. pro soc. Ioh. Baptista Perusinus, aliàs de S. Blasio, uti Blancus eum appellat. (Br. quondam gener sive potiùs pronepos) in Tr. de arbitriis & arbitramentis lib. 1. cap. 2. & 6. & quidem (1.) pro judice ordinario in l. quisquis. 6. C. de postul. §. 1. de Instit. de action. Fac. rubr. C. arbitr. tutel. l. ult. C. de ord. cognit. l. si quis. 7. C. unde vi l. cum hi. 8. in pr. & §. de calceario. 14. ff. de transact. l. Lucius. 24. ff. de pos. l. 2. C. de inoff. donat. vid. inf. th. 4. (2.) pro delegato vel quasi delegato in l. arbitro. 9. & l. seq. ff. qui satid. cog. l. 1. C. de pedan. jud. l. 2. C. de sentent. l. præcipimus. 32. §. nostri. 6. C. de appellat. l. fin. ff. à quibus appell. non lic. l. cum proponas. 6. C. de reb. cred. l. apertissimi. 16. l. fin. C. de judic. (3.) pro domino sive dispensatore rerum propriarum in l. in re 21. C. mand. fac. l. 1. ibi: caeleste arbitrium. C. de summ. Trinit. l. sed si. 17. §. cum servus. 4. ff. de injur. & tandem (4.) pro compromissario; si- ve is à partibus eligatur, ut judicii formam servet, si- ve non: prio- ri casu arbiter in specie, posteriori arbitrator dici solet, de qui- bus in d. l. 76. §. 1. ff. pro soc. l. quid ergò 13. §. ex compromisso. 5. ff. de his, qui not. infam. & t. t. ff. & C. de recept. arbitr. Add. infr. thes. 26.*

A

Olim

I I.

Olim inter iudices & arbitros datos maxima erat differentia. Nam cum Praetores vel Praesides, non nisi certis in causis iudicare tenerentur, vel ob rei magnitudinem. *arg. l. 2. §. 1. de Offic. eius, cui mand. est iurisd. l. 1. ff. de Offic. Praef. urb. l. & eum. 6. ff. ad L. lul. de vi publ. l. 1. C. de Offic. Praet. l. 1. §. 2. ff. de R. V. l. non distinguemus. 32. §. Iulianus. 6. & seq. ff. de recept. qui arbitr. vid. infr. thes. 18. vel morae periculum. arg. l. 1. & 2. C. de interd. vel rei favorem. arg. t. t. ff. de var. & extraord. cognit. l. quod si. 24. §. fin. l. Aemilius. 38. ff. de minor. l. cum hi. 8. pr. §. sed nec. 18. ff. de transact. l. 1. §. 2. de reb. eor. qui sub tut. l. minor. 39. pr. ff. de evict. l. voluit. 4. ff. de interrogat. l. Paulus. 42. ff. de re jud. Vid. Vult. lib. 1. disceptat. scholast. cap. 1. ex Senatoribus, Equitibus & Tribunis aëriis vel ex conventionem vel sorte eligebantur, coniectis in urnam tabellariis suffragiis ac iudicum nominibus, qui secundum formulam praescriptam iudicarent. Quorum ii, qui ita formulæ adstricti, ut ne latum quidem unguem ab eadem recedere possent, propriè iudices; illi verò, qui ex æquo & bono secundum cuiusque rei naturam definire poterant, magis arbitri appellabantur. Vid. latè Guil. Budæus in Annotat. posterior, ad l. munerum. 18. §. iudicandi. 14. ff. de muner. & honor. lac. Menoch. de arbitr. jud. lib. 1. quest. 2. n. 3. & seqq.*

I I I.

Ita namque Cicero pro Qu. Roscio Comæd. Hic tu si amplius HS. numo petiisti, quàm tibi debitum est, causam perdidisti; propterea quòd aliud est iudicium, aliud arbitrium; iudicium est pecuniæ certæ, arbitrium incertæ; ad iudicium hoc modo adimus, ut totam litem aut obtineamus aut amittamus; ad arbitrium hoc animo adimus, ut neque nihil, neque tantum, quantum postulavimus, consequamur. Ejus rei ipsa verba formulæ testimonio sunt: Quid est in iudicio? asperum, directum, simplex: SIPARET, HS. 1000 DEBERI, hic nisi planum facit HS. 1000 ad libellam sibi deberi, causam perdit. Quid est in arbitrio? moderatum QUANTUM ÆQUIUS MELIUS SIT DARI. Hæc d. l. Cicero. Add. Menoch. d. l. n. 14. & seq. Faciunt verba Senecæ lib. 3. de Benefic. Melior videtur conditio causæ bonæ, si ad iudicem, quàm ad arbitrum mittatur; quia il-
lum

lum formula includit & certos, quos non excedat, terminos ponit; hujus libera & nullis adstricta vinculis religio & detrahere aliquid potest & adjicere, & sententiam suam, non prout lex aut justitia suadet, sed prout humanitas aut misericordia impulit, regere. *Add. Carol. Sigon. lib. de jud. Roman. cap. 24. in fin.*

I V.

Et de his arbitris §. I. *Instit. de action. interpretari. arg. l. a divo. 15. pr. ff. de re jud. l. L. Julia. 7. in pr. ff. ad L. lul. repet. l. ad officium. 3. C. comm. divid. l. ut fundus. 18. ff. eod. l. pro socio. 38. ff. pro soc. l. arbitrum. 43. l. fin. ff. famil. hercisc. malumus cum Cuiac. Wesembec. & Bach. ad d. §. I. Inst. de action. Bocer. class. 6. disp. 37. de arbitr. thes. fin. Dn. Struv. in Syntagm. I. C. Exercit. 8. thes. 96. quàm cum Gl. & Dd. ad d. §. I. de compromissariis; de quibus tamen potissimum discursus noster instituetur. Definiri possunt, qui ex conventionem partium eliguntur, ut ex compromissi formulâ controversias dijudicent atque componant. *Add. Br. Quest. in materiâ arbitratorum cum Not. Iac. Lanfranchini n. 2. Lanfranc. de Oriano in Tr. de arbitr. part. 1. n. 1. Ioh. Bapt. d. l. lib. 1. cap. 3. & seq. M. Ant. Blancus, Ictus Patavinus, in Tr. de compromissis faciendis inter conjunctos ex statutorum dispositione & c. quest. 1. n. 29. Quæ definitio, ut rectius constet, tum de iis, qui arbitros constituere, vid. th. 5. & seqq. quique constitui, thes. 10. & seqq. tum de rebus, quæ in compromissum cadunt, th. 17. & seqq. tum de modo constituendi sive ipso compromisso, th. 20. & seqq. th. 29. & seqq. in primis erimus solliciti; quibus cognitis, in promptu erit de officio arbitratorum & arbitratorum thes. 27. & seqq. ut & effectu thes. 32. & seqq. ubi th. 40. & seqq. de differentiâ inter arbitrum & judicem, modisque finiendi compromissum th. 47. & seqq. sermocinari.**

V.

De Personis prima cura esse debet. Nam etsi reliqua omnia benè sese habeant, tamen si in personis defectus aliquis oriatur, ipsum arbitrium nullum erit. *arg. l. si queramus. 4. ff. qui testam. fac. poss.* Constituere arbitros possunt omnes ii, qui liberam suarum rerum habent administrationem. *Dn. Struv. d. l. th. 98. Cùm enim per compromissum licentia detur arbitris, de re alienâ aliquid disponendi. arg. l. non distinguemus. 32. §. de of-*

scio. 15. ff. de recept. qui arbitr. Ioh. Bapt. d. l. de arbitr. & arbitram. lib. 2. cap. 2. & 4. perspicuum est, id concedi ab iis minimè posse, qui rerum suarum arbitrium non habent. arg. l. nemo. § 4. ff. de R. I. Itaque prohibentur compromissum facere pupilli, furiosi, prodigi, muti, surdi & quilibet alii, qui rerum suarum administratione destituuntur. Tutores tamen & curatores eorum, cùm vice dominorum sint. arg. l. ad ea. 157. pr. ff. de R. I. l. interdum. § 6. §. qui tutelam. 4. ff. de furt. compromittere possunt. l. si pupillus. 35. ff. de recept. qui arbitr. Gl. in l. tutoris. 15. l. Imperatores. 37. ff. de pact. junct. l. Praeses. 12. C. de transact. Ioh. Bapt. d. lib. 2. cap. 13. & seqq.

VI.

Ut autem compromissum valeat de re immobili, requiritur decretum iudicis. l. non solum. 4. C. de praed. minor. ibique Gl. junct. l. cum hi. 8. §. si cum iis. 20. ff. de transact. Ubi namque in contractu requiritur decretum, ibi etiam in distractu. Transactio autem & compromissum in jure æquiparantur. arg. cap. per tuas. 9. ibi: compromittere posset vel transigere. extr. de arbitr. Hostiens. in summâ de Arbitris tit. 44. §. de quâ re. in fin. Bl. in addit. ad Specul. de Arbitr. circ. pr. Lanfranc. d. l. part. 3. n. 1. & seqq. Ioh. Bapt. d. cap. 13. in fin. & cap. 15. n. 4. vid. infr. th. 32. si ergò pupillus absque tutoris autoritate compromiserit; arbitrium non tenet, si contra eum pronuncietur; præterquam si fidejussorem dederit. Nam tùm ipse fidejussor est obligatus. d. l. 35. ff. de recept. qui arbitr. junct. l. si pupillus. 127. ff. de V. O. l. fin. in pr. vers. si verò. ff. de jurejur. l. stichum. 95. §. naturalis. 4. ff. de solut. Minor tamen, curatorem non habens, compromittere quidem potest, arg. l. 3. C. de in integ. restit. at postmodum in ipsa litis discussione curator accedere debet. arg. §. 2. Inst. de Curat. l. 1. & tit. C. de in litem dand. tut. vel curat. l. 1. C. qui pet tut. Bl. d. l. vers. Minor non habens. Lanfr. d. l. n. 4. & seqq.

VII.

Procurator quoque compromissum facere nequit. arg. l. transactionis. 7. C. de transact. nisi habeat speciale mandatum vel administrationem cum liberâ. l. procuratores. 58. & l. seqq. ff. de procurat. l. jusjurandum. 17. §. 1. & 3. & seq. ff. de jurejur. l. rescriptum. 10. & l. seqq. ff. de pact. l. non abstulit. 4. C. de novat. cap. qui

qui ad agendum. 4. de procur. in 6. d. cap. 9. in pr. extr. de arbitr. vel sit in rem suam. d. l. 17. §. 3. de jurejur. l. sed si. 13. ff. de pact. l. si se. 4. ff. de reiud. l. 1. §. in propria. II. & seq. ff. quando appell. Ioh. Bapt. d. lib. 2. cap. 15. Eodem modo Episcopi alii vè Pralati sine consensu Capituli compromittere nequeunt. arg. t. t. ext. de his, quæ fiunt à Pralat. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 8. Administratores tamen Civitatum sine autoritate Consilii generalis super rebus civitatis dubiis compromittere possunt. arg. l. 17. C. de transact. vid. Lanfranc. d. part. 3. de arbitr. n. 7. & 10.

VIII.

Sed annè pater in adventitiis liberorum ritè compromittet? Ita dicendum, arg. l. 1. §. 1. ibi: atque ita omnia agere & c. cum Gl. C. de bon. matern. junct. d. l. 12. C. de transact. Quisquis enim administrationem habet à lege, eandem intelligitur cum liberâ habere, aliter atque si ab homine administrator sit constitutus. Nam tùm cum liberâ potestate datus non creditur, nisi hoc ad datur. arg. l. quam Tuberonis. 7. §. 1. in fin. ff. de pecul. Bald. in d. l. 12. vers. Venio ad questionem. C. de transact. ubi ex Azone in summa tit. C. de bon. qua lib. in med. affert, posse patrem bona adventitia immobilia ob æs alienum liberorum alienare, etiam sine decreto judicis. Add. Lanfranc. d. l. n. 9. Ioh. Bapt. de arbitr. & arbitrament. lib. 2. cap. 15. in fin. Sed & mulier, uti nec alios contractus, ita neque compromissum celebrare impeditur, modò ne fiat alieno nomine. l. non distinguemus. 32. §. 2. ff. de recept. qui arbitr. vel nisi juxta statutum, duorum fortè cognatorum consensum in contractibus adhibere debeat. Nam tùm absque horum consensu ad compromissum accedere nequit. Lanfranc. d. part. 3. num. 18.

IX.

Quid si emptor in re, quam bona fide possidebat & usucapere poterat, venditore inscio compromittat? an actio de evictione adversus illum dabitur, si contra se lata fuerit sententia? Minimè verò. Sibi namque imputet emptor, quod temerè & nulla necessitate cogente id fecerit. l. si dictum. 56. §. 1. ff. de evict. junct. l. 2. §. 1. in fin. ff. de L. Rhod. de jact. vid. infr. th. 41. num. 8. Quod si tamen probaverit, rem à venditore ex injustâ causa in se translata, posse eundem agere ex empto ad pretii restitu-

stitutionem, verius est. *arg. l. si rem. 29. pr. ff. de evict.* Idem dicendum, si emptor ex forma statuti compromissum fecisset atque ita necessitate ductus, vel, si consensisset venditor aut ipse compromissum suscepisset. *Vid. Gl. in l. cum poena. 38. in verb. nec ne. ff. de recept. qui arbitr. Specul. in tit. de arbitr. & arbitrat. §. potest. 2. in fin. Lanfranc. d. l. n. 11. Ioh. Bapt. d. lib. 2. cap. 16. n. 5.*

X.

Arbitri esse possunt, qui non prohibentur. *arg. l. mutus. 43. §. 1. ff. de procurat. l. 1. §. 1. ff. de testib. l. cum Prator. 12. pr. ff. de judic. l. nec non. 28. §. 2. ff. ex quib. caus. major. Specul. d. §. 2. in pr. Ioh. Bapt. d. l. lib. 4. in p̄fat. de arbitr. & arbitram. M. Ant. Blancus de compromissis quest. 2. num. 2. Treutl. vol. 1. disp. 12. thes. 6. lit. d.* Regulariter autem, qui iudices esse nequeunt, neque arbitrium recipere poterunt. *arg. l. 1. l. quin etiam. 6. ff. de recept. qui arbitr. can. à iudicibus. 32. caus. 2. quest. 6. Gothofred. ad d. l. 6. ff. b. t.* Ergò prohibentur & quidem naturâ, surdus, mutus, & perpetuò furiosus & impubes, quia iudicio carent; moribus foeminae & servi, non, quia non habent iudicium, sed quia receptum est, ut ne civilibus officiis fungantur. *d. l. 12. §. 2. ff. de judic. l. fin. C. de recept. arbitr. l. Pedius. 7. l. sed si. 9. pr. ff. eod. can. 1. caus. 3. quest. 7. M. Ant. Blancus d. l. n. 27. & seqq.* Lege tamen, qui Senatu motus est, propter vitæ turpitudinem iudex esse nequit. *d. l. 12. §. 2. ibiq; Gl. in l. 2. ff. de Senat.* quanquam arbiter esse queat. Parvi enim refert, ingenuus quis, an libertinus sit, integræ famæ quis sit arbiter, an ignominiosus. *d. l. 7. pr. de recept. qui arbitr. l. judei. 8. C. de iuda. & cœlic. modò sit major 25. annis. l. cum lege. 41. ff. b. t. Br. in quest. de arbitr. in pr. Blanc d. l. n. 13. vid. infr. th. § 3. n. 3.*

XI.

Sed quare furiosus, qui intervalla dilucida habet, iudex esse potest, arbiter esse nequit? *arg. d. l. 9. junct. d. l. 12. & l. cum furiosus. 39. ff. de judic. B. Gl. ad d. l. 39. in voc. adjicitur.* arbitrum non posse dilationes dare uti iudicem: hunc enim jurisdictionem habere, illum minimè. *arg. l. ait Prator. 5. pr. ff. de re iud.* Verùm & arbiter dilationes dare poterit. *arg. l. licet. 15. & seq. ff. de recept. qui arbitr.* unde dicendum potius, furiosum quoque arbitrum esse posse, si dilucida intervalla habeat. *Ioh. Bapt.*

Bapt.

Bapt. d. lib. 4. cap. 14. sed anne Laicus in causis spiritualibus, ubi de iis compromitti potest, arbiter esse poterit? N. per cap. contingit. 8. extr. de arbitr. cap. 2. extr. de judic. Fac. cap. lator. §. extr. qui filii sint legitim. nisi fortasse Laico Clericus associaretur & Superiorum consensus accederet. cap. tuas. 9. extr. de arbitr. aut si ipse Laicus à summo Principe esset comprobatus. Gl. in d. cap. 9. & in d. cap. 8. ext. de arbitr. Ioh. Bapt. d. lib. 4. cap. 15. & 17. Blancus d. quest. 2. n. 64.

XII.

Et quidem mulieres suæ pudicitiae memores & operum, quæ iis natura permisit & à quibus eas iussit abstinere, licet summæ atque optimæ opinionis sint, in se arbitrium suscipere minimè possunt, & ne quidem Patronæ inter libertos suam interponere audientiam. d. l. fin. C. de recept. arbitr. ibiq; Gothofred. can. 1. caus. 3. quest. 7. can. mulierem. 16. caus. 33. quest. 5. Jure tamen Canonico fœminæ in dignitate existentes, quæ juxta consuetudinem adprobatam in subditos ordinariam jurisdictionem habere noscuntur, arbitrari possunt. cap. dilecti. 4. vers. quia tamen. extra de arbitr. Ioh. Bapt. d. lib. 4. cap. 12. Blancus d. quest. 2. num. 34. & seqq. Gothofred. ad d. l. fin. Bocser. d. disp. 37. th. 12. sed & jus civile de illis procul dubio arbitris intelligendum, qui formam judicii observare tenentur. arg. d. l. fin. ibi: ab omni judiciali agmine. C. de recept. arbitr. Unde rectè Dd. fœminam arbitratricem esse posse censent in cap. Quintavallis. 23. extra de jurejur. Specul. d. l. de arbitr. & arbitrat. §. 2. circ. pr. Lanfranc. in Tr. de arbitr. part. 2. n. 2. & 3. Ioh. Bapt. d. cap. 12.

XIII.

Neque Monachi vel Religiosi regulares arbitrorum officio fungi possunt. arg. Clem. 1. ibi: nullo modo se litigiosis actibus immiscero. de V. S. Gl. in d. l. Pedius. 7. §. 1. in verb. nullum. ff. de recept. qui arbitr. Specul. d. t. §. fin. num. 29. nisi ex licentia Superiorum. can. Monachi. 35. caus. 16. quest. 1. cap. fin. de testam. in 6. Ioh. Bapt. d. lib. 4. n. 1. in fin. M. Ant. Blancus d. l. n. 5. Sacerdotes tamen minimè prohibentur. l. non distinguemus. 32. §. Sacerdotio 4. ff. b. t. multò minus Præpositi, Abbates, Episcopi. arg. l. si qui ex consensu. §. l. seq. C. de Episc. aud. cap. cum de tempore. §. extra de arbitr. cap. presentata. §. extra de testib. & attest. Specul. d.

cul. d. §. fin. num. 27. Ioh. Bapt. d. cap. 4. in med. Blancus d. l. n. 1. & seqq.

XIV.

Multò magis autem illi poterunt esse arbitratores. Nam regula est, quòd, quicumque possit esse arbiter, idem quoque possit esse arbitrator; non vice versa. *Specul. d. n. 27. Lanfranc. de arbitr. d. part. 2. n. 5. Ioh. Bapt. d. cap. 4. n. 2.* Omnes enim, qui jurisgentium communionem habent, arbitratores esse possunt; atque ita deportati. *arg. d. l. ex facto. 17. §. si quis. 6. ff. ad SCt. Trebell. Ioh. Bapt. d. lib. 4. cap. 5. excommunicati. arg. cap. veritatis. 8. in fin. ext. de dol. & contum. cap. Felicis. 5. vers. verum. ext. de pœnis. Fac. cap. inter. 8. ext. de donat.* quippe qui deportatis æquiparantur. *cap. 1. hic finitur lex. 2. Feud. 28. Gl. in §. 2. in voc. interdictum. Inst. de cap. dimin. Ioh. Bapt. d. lib. 4. cap. 6. banniti. arg. l. amissione. 5. §. 1. ff. de cap. minut. l. sunt quidam. 17. §. 1. de pœn. Ioh. Bapt. d. l. capt. 7.* ubi id ad confinatos extendit, uti quoque ad damnatos ad perpetuos carceres, modò ad eos pateat aditus, *d. l. cap. 8.*

XV.

Sed quare L. Julia prohibuit iudicem ejus rei, de quâ iudex est, arbitrium recipere invè se compromitti jubere. *l. sed et si. 9. §. 2. ff. de recept. qui arbitr.* sunt, qui id vetari putant, ne iudex litigantes ad arbitrium compellat: cujus rei ratio in promptu, quod, uti diximus, id utrinque ex consensu constituatur. *l. 3. §. 1. l. non distinguemus. 32. §. dies. 11. ff. de recept. qui arbitr. d. l. 8. C. de Episc. aud.* Verùm rectè *Gl. in d. §. 2.* non solùm ait, id prohiberi, ne inviti iudicem arbitrum eligant, sed etiam, ne ipse volens à non invitis constituatur. Ratio hæc videtur, tùm ne jurisdictionem suam contempsisse putaretur; tùm maximè, ne potestate arbitri facilè abuteretur, eò quòd ab ejus sententiâ neque appellari posset. *l. diem. 27. §. 2. ff. de recept. qui arbitr.* neque ipsa ad arbitrium boni viri reduci, quippe à iudice, tanquam viro bono jam prolata. Accedit, quòd iudex hic, ut arbiter, à se ipso cogi non posset sententiam pronunciare. *arg. l. pen. ff. d. t. uti aliàs arbiter cogi potest. d. l. 3. §. 1. ff. eod. Vid. Gl. ad d. l. 9. §. 1. & Nov. 86. cap. 2. Hostiens. in summâ lib. 1. tit. 44. de arbitr. n. 3. & 4. circ. fin. Lanfr. d. part. 2. de arbitr. n. 11. & seqq. M. Ant. Blancus de compromissis quest. 2. n. 41.*

XVI.

XVI.

Fortè dici posset, quòd si iudex arbiter eligeretur, ipse aliis negotiis implicitus vix sententiam maturare posset; cùm tamen idèd arbitria introducta, ut tantò citiùs lites finirentur. *arg. l. 1. l. 3. §. 1. l. non distinguemus. 32. §. quasitum. 16. l. quamvis. 37. ff. de recept. qui arbitr. Vid. Specul. d. §. fin. num. 13. Ioh. Bapt. in Tr. de arbitr. & arbitram. lib. 1. c. 19. & fin. ubi propterea statuto tolli posse negat. Donell. lib. 28 comm. cap. fin. circ. pr. add. infr. th. 23.* Enimverò minimè prohibetur iudex esse arbiter, sed tantùm in eà causâ, quæ ad ejus forum spectat. *d. l. 9. §. 2. can. in iudicibus. 32. caus. 2. quest. 6.* Unde rectè Dd. in aliis causis ejus arbitrium admittunt. *arg. l. 3. §. fin. & l. seq. l. & si qua. 16. §. 1. ff. h. t. Rocer. d. class. 6. disp. 37. th. 15. lit. b.* Quidquid sit, communiter creditur, jus Canonicum à L. Juliâ recessisse. *arg. cap. cùm tempore. 5. & cap. ex parte. 10. extra de arbitr. cap. literas. 14. extra de presunt. Speculat. d. l. de arbitr. §. 2. n. 6. Bl. ibid. in Addit. vers. Ordinarius causa. M. Ant. Blancus d. l. num. 47.* Imò de generali consuetudine aliter observari, quâ iudices inquirere soleant, an partes velint concorditer agere, atque ita arbitrium in se recipiant, testatur *Gl. ad d. l. 9. §. 2. de recept. qui arbitr. Lanfranc. d. part. 2. n. 14.* sed commodiùs illa de arbitratore sive amicabili compositore accipientur; qualis iudex ordinarius etiam jure civili esse poterit. *Gl. d. l. & in l. 1. §. & post. 9. ff. de N. O. N. Auth. si verò. C. de judic. Nov. 86. cap. 2. Specul. d. num. 6. Ioh. Bapt. d. lib. 4. cap. 11. Bachov. ad Treutl. vol. 1. disp. 12. th. 6. lit. f. Carpzov. l. F. part. 1. constit. 1. def. 15. in fin.*

XVII.

Neque tamen in omnibus causis permittuntur arbitria. *cap. pen. extra de in integr. restit. Ioh. Bapt. de arbitr. & arbitram. lib. 3. in prefat.* sed solùm in licitis, ubi de pecuniæ solutione vel præstandis operis agitur. *l. non ex omnibus. 39. ff. de recept. qui arbitr.* idque compromisso sit comprehensum. *Vid. infr. th. 26. Lanfranc. de arbitr. part. 5. num. 14.* Unde arbiter de reconventionem judicare nequit. *cap. cùm dilectus. 6. extra de arbitr. Lanfr. d. part. 5. n. 33. Ioh. Bapt. d. l. 9. c. 10. M. Ant. Blanc. de compromissu. quest. 4. num. 23. Gothofred. ad d. l. 32. §. de officio. 15. ff. d. t. neq; de interventione tertii, P. Frider. Mindan, lib. 3. de contin.*

B

caus.

caus. cap. 8. n. 12. adtit. de quib. caus. ad eund. jud. thes. 15. C. l. A. neque de compensatione, nisi ex eadem causâ oriatur. Bl. in Addit. ad Specul. de arbitr. vers. item compromissa sunt stricti juris. Lanfranc. d. l. part. 7. n. 69. M. Ant. Blanc. d. l. n. 24. Prohibentur autem arbitria in causis criminalibus. d. cap. pen. ext. de in integr. restit. d. l. 32. §. Iulianus. 6. ff. de recept. qui arbitr. nisi in iis agatur civiliter. Nam tunc compromissum fieri, nihil vetat. arg. l. quid ergo. 13. §. ex compromisso. §. ibiq. Gl. ff. de his, qui not. infam. vid. Specul. d. t. de arbit. §. restat. 3. circ. pr. Hostiens. d. l. n. 5. eirc. pr. Ioh. Bapt. d. l. lib. 3. cap. 10. Blancus d. l. n. 26. Gothofred. ad d. §. 6. ff. h. r. Ratio differentia, quod per arbitria delinquens in præjudicium fisci, cui poena applicanda, cum læso facilè componeretur, contra l. illud convenire. §. de pact. dot. l. qui cœru. §. §. fin. ff. ad L. Iul. de vi publ. l. 2. C. de abolit. ubi verò litigantium utilitas in causa criminali vertitur, civiliter instituta, minime compromissa reprobantur, quod in hisce juri suo renuntiare cuilibet sit permissum. l. pactum. 46. ff. de pact. l. queritur. 14. §. pen. ff. de adilit. edict. Vid. Lanfr. d. Tr. de arbitr. part. 4. n. 3. & 4. Treutl. vol. 1. disp. 12. thes. 6. lit. g.

XVIII.

Idem dicendum de actionibus popularibus. d. l. 32. §. de liberali causa. 7. in fin. ff. de recept. qui arbitr. Ioh. Bapt. d. lib. 3. cap. 9. & præjudicialibus, si v. g. agatur de causâ ingenuitatis, libertinitatis, conditione adscriptitiâ, filiatione &c. d. §. 7. junct. l. cum proponas. 6. ibiq. Gl. C. de reb. cred. quippe quæ majores iudices desiderant. d. §. 7. d. cap. pen. extr. de integr. restit. l. 2. C. de ped. judic. l. 1. ibique Gothofr. l. cum status. §. C. de ord. cognit. l. jamdudum. §. C. ubi caus. stat. l. pen. C. ne de stat. defunct. l. oratio. 4. ff. si quis ingen. Idem quoque in causa Monachismi, matrimoniali aliaq; causa spirituali, ubi animæ periculum subest. Gl. ad d. §. 7. in voc. idem dicendum. ff. de recept. qui arbitr. Hostiens. d. n. §. in med. Ioh. Bapt. d. lib. 3. cap. 3. & seqq. M. Ant. Blancus d. l. quest. 4. num. 7. quin imò de qualibet causâ, ubi merum & mixtum imperium versatur adedque de restitutione in integrum. arg. l. fin. vers. sed nequid. C. ubi & apud quem cognitio. in integr. &c. Gl. d. l. Specul. d. l. §. restat. 3. n. 5. Lanfr. part. 4. n. 5. & seqq. Ioh. Bapt. d. cap. 3. n. 7. & 8. M. Ant. Blancus d. l. n. 10. & seqq. Add. Wurmser. tit. 3. obs. 3.

XIX. Sed

Sed anne quis in propriâ causâ arbiter esse poterit? Id apertè negat *l. pen. ff. de recept. qui arbitr.* additurque elegans ratio, quòd aliàs se facere juberet aut petere prohiberet; quod utrumque absurdum. Neque enim imperare sibi neque se prohibere quemquam posse, *d. l. pen.* subjungit *Gl.* verbum in imperativo modo non habere primam personam. Et tamen *Lanfranc. d. l. part. 2. n. 18. & seq.* veriore putat hanc rationem, quòd judex in propria causa esse nequeat. *t. t. C. Ne quis in sua caus. jud. arbitria* autem ad instar judiciorum esse redacta. *l. 1. ff. de recept. qui arbitr. l. rem non novam. 14. in pr. C. de judic.* cùm aliàs nemo in suâ causa posset esse arbitrator, contra *cap. Quintavallis, 23. ext. de jurejur.* Alii in propriâ quoque causâ arbitrari quempiam posse, probabiliter autumant; quos tamen, uti & *Lanfrancum d. l.* refutat *M. Ant. Blancus d. l. quest. 2. num. 52. & seqq.* Quibus positis rectè affirmatur, fidejussorem inter se & creditorem quidem minimè, inter illum autem & reum bene arbitrum esse posse. *vid. Lanfranc. d. part. 2. n. 28. & Blanc. d. l. n. 61.* Valet tamen hæc conventio, si offendam Titium & promittam me satisfacturum ad ipsius arbitrium. *arg. l. 1. in fin. de leg. 2. l. 3. C. de dot. promiss. Gl. in l. pen. ff. de recept. qui arbitr. Hostiens. in d. summâ de arbitr. num. 6. circ. pr. Ioh. Bapt. de arbitr. lib. 4. cap. 16. in fin.* Patrem quoque in causâ filii vel contrâ esse arbitrum, nihil impedit. *l. sed & 5. & l. seq. ff. de recept. qui arbitr. fac. l. in privatis. 77. ff. de judic. Specul. d. l. §. 2. n. 7. Ioh. Bapt. d. cap. 16.*

XX.

Arbitrii forma & substantia ab ipso compromisso (quod interdum improprie pro ipsâ sententia arbitri sumitur in *l. 1. ff. de recept. qui arbitr. l. rem non novam. 14. in pr. C. de judic. Lanfranc. de arbitr. part. 1. n. 24. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 5.*) dependet. *l. non distinguemus. 32. §. de officio. 15. & §. item si. 17. l. litigatores. 11. §. 1. l. quid tamen. 21. §. plenum. 6. ff. h. t.* in quo requiritur (1.) ut inter ipsos disceptantes, qui compromittere possunt, de certa formula conveniat. *arg. d. l. 32. §. dies. 11. cap. 1. & cap. cùm tempore. 5. ibi: fide hinc inde data. ext. de arbitr. 2. Feud. 15. ibi: arbitrum utriusq; consensu electum. Bocer. d. th. 5. (2.)*

B 2

ut

ut arbiter vel arbitri compromissum recipiant. *Ioh. Bapt. d. l. de arbitr. lib. 5. cap. 1. & seqq. Dn. Struv. in Syntagm. l. C. exercit. 8. th. 101.* Neminem namque cogit Prætor arbitrium recipere, quoniam hæc res est libera & absoluta & extra necessitatem jurisdictionis posita. *l. 1. §. 1. ff. h. r. aliter atque in iudice, quippe qui invitus cogi potest. arg. l. fin. §. judicandi 14. ff. de muner. & honor. l. pen. §. 2. ff. de vacat. muner. Hillig. ad Donell. l. 28. cap. fin. lit. a. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 1. lit. e. Fac. R. l. de ann. 1594. §. Als auch der Compromiß halben. 70. ibi: jedoch mit Cammer-Richter und Beyfizer gutem freyen willen. Dn. Blum. in Proceß. Cam. tit. 38. th. 2. Hinc in Reform. Nor. part. 1. tit. 9. leg. 2. pr. Es ist niemand schuldig wider seinen willen sich mit dem Schiedrichter, Ampt oder Obmānschafft zu beladen. ap. P. Matth. Wehner. Obs. Pract. lit. o. in voc. Obmann/Obmānschafft. Ubi tamen semel quis arbitrium in se receperit, ad curam & sollicitudinē suam hanc rem Prætor pertinere putat, non tantum, quod studeat lites finire; verum etiam; quia non debeant decipi, qui eum quasi virum bonum disceptatorem inter se elegerunt. Finge enim post causam jam semel atque iterum tractatam, post nudata utriusque intima & secreta negotii aperta, arbitrum vel gratiæ dantem vel sordibus corruptum vel aliā ex causa nolle sententiam dicere: quis negabit, æquissimum esse, ut Prætor se interponat cogatque arbitrum, quod in se receperit officium, implere? uti nervosè Ulpianus in *d. l. 3. §. 1. ff. de recept. qui arbitr. Fac. l. quid tamen. 21. §. si quis. 9. ff. eod. l. si merces. 25. pr. ff. locat. §. 1. Inst. de empt. & vend. Vid. Gl. in can. sicut enim. 29. in voc. usum. caus. 11. quest. 1. ubi dicit, peccare quem non recipiendo arbitrium, ut partes componat. Ioh. Baptist. d. lib. 5. in prefat. & cap. 3. Add. Hillig. d. lit. a.**

XXI.

Sed quisnam adeundus erit iudex, qui arbitros detrectantes fortè sententiam dicere coget? Certè ordinarius ipsorum arbitrorum. *arg. d. l. 3. §. 1. ff. de recept. qui arbitr. Speculat. in tit. de arbitr. §. sequitur. 7. num. 13.* Quid? si illi sint sub diversorum jurisdictione, alter Narbonensis, alter Bituricensis? alter Perusinus, alter Florentinus? alter Clericus, alter Laicus? &c. Utrunque iudices erunt adeundi. *arg. l. jurisperitos. 30. §. 1. ff. de excusat. sut. cap. cum illorum. 32. vers. si verò. extra de sentent. ex-*
com-

communis, petendumque, ut simul convenient arbitrosque cogant, *Specular. d. l. n. 14. Ioh. Bapt. d. l. lib. 5. cap. 7. & 11.* Coguntur autem vel captis pignoribus aut multæ irrogatione. *arg. §. pen. Inst. de satiud. tut. l. 1. §. 3. in fin. ff. de inspiciend. vent. l. 3. §. 1. ff. de reb. eorum, qui sub tut. l. dies. 4. §. 2. ff. de damn. infect. l. sacrilegi. 9. §. fin. ff. ad L. Iul. pecul. junct. l. hujusmodi. 84. §. fin. ff. de leg. 1. l. si quis. 9. ff. de mun. & honor. Specul. d. n. 14. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 42. C. I. A. b. th. 28. vel detinendo in carcere alióque certo loco, denegando illis victum vel excommunicando &c. *Ioh. Bapt. d. cap. 11. Gothofr. ad l. fin. in fin. ff. Quod met. caus.**

XXII.

Antequam igitur compromissum recipiant arbitri electi, partes id non ligat, adeoque pro lubitu ab eo recedere possunt. *arg. l. si convenerit. 18. ff. de jurisd. l. si quis rem. 30. ff. de recept. qui arbitr. Gl. in l. fin. in voc. locum habere. C. de contrab. empt. vid. infr. th. fin. Add. Ioh. Bapt. d. lib. 5. cap. 1. & 2. & lib. 13. cap. 3. in fin. ubi ait, primum compromissum videri tacite revocatum, si postea partes in alium compromittant.* Unde tempus in compromisso adjectum, intra quod sententia fieri debet, non currit, nisi à die acceptationis. *arg. l. si in diem. 46. ff. de condit. & demonstr. nisi forte partes ex negligentia terminum expirare patiantur, antequam arbitro vel arbitratori notificent, compromissum esse factum. arg. l. fin. §. 1. C. commun. de leg. fac. cap. plerumque. 23. in fin. ext. de rescript. Ioh. Bapt. d. lib. 13. cap. 4.* Recipere autem videtur, non quidem is, qui hactenus intervenit, ut experiatur, an partes consilio suo vel autoritate discuti litem patiantur; sed qui iudicis partes suscepit finemque sententiam suam controversiis impositurum, pollicetur. *l. Pomponius ait. 13. §. 2. ff. de recept. qui arbitr. C. I. A. ad d. tit. th. 27.* In dubio autem, ubi ex instrumento non apparet, compromissum esse receptum, præsumitur arbiter vel arbitrator id acceptasse, si apud acta eligatur, neque contradicat. *arg. l. cum ostendimus. 4. in fin. ibiq. Gl. in voc. iure legitimo. ff. de fidejuss. & nominat. aut si instrumentum compromissi acceptet absque protestatione. arg. l. si filius. 16. ff. ad S. Ct. Maced. Clem. 1. de procurat. aut si aliàs sit conjuncta persona. arg. l. in sponsalibus. 7. §. 1. ff. de sponsal. l. sed & ha. 35. pr. ibiq. Gl. in voc. liberi & liberti. ff. de procurat. l. 3. §. 3. ff. judic. solvi. vid.*

B 31

Bl. in

Bl. in Addit. ad Specul. de arbitr. vers. si quis est arbiter. Lanfranc. d. Tr. de arbitr. part. 1. n. 15. & seqq. Ioh. Bapt. d. lib. 5. cap. 3.

XXIII.

Convento illa partium vel fit ex nudo pacto, à Pratore tamen confirmato. *arg. d. l. 3. §. 1. l. litigatores. 11. §. interdum. 3. ff. de recept. qui arbitr. Fac. l. 3. §. si servus. 8. ff. de pecul. Ioh. Bapt. d. l. de arbitr. & arbitram. lib. 1. cap. 7. & lib. 6. cap. 7. & 10. Add. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 24. Bachov. ad Treutl. vol. 1. disp. 12. th. 5. lit. b. vers. Ex sententiâ. vel etiam per stipulationem idque vel simpliciter sine, vel sub certâ pœnâ. Specul. tit. de arbitr. §. fin. n. 34. vers. Ad hujus. Ioh. Baptist. d. lib. 6. cap. 8. Posteriori casu ex sententiâ arbitri actio non nascitur, sed pœna tantum peti potest. l. 2. ff. de recept. qui arbitr. add. infr. th. 40. Imò si simpliciter sit promissum, sententiæ stari, si alter postea retractet, v.g. si prohibeat arbitrum sententiam dicere, incerti actio dabitur ad interesse. l. diem. 27. §. fin. l. si quis. 30. ff. d. t. Gl. ad d. l. 2. Fac. cap. per tuas. 9. vers. Et quidem. ext. de arbitr. Specul. d. n. 34. Bocer. d. l. th. 22. & seq. Unde constat, quid sentiendum de eo, quod simplex compromissum majoris esse efficaciam, quam pœnâ vallatum statuat Lanfrancus d. part. 1. n. 22. Interdum tamen (aliter atque jure communi. Wurmser. tit. 3. obs. 1.) etiam invitus quis arbitros eligere cogitur, ex formâ statutorum, qualia passim in Italiâ, secundum quæ, si lis oriatur inter conjunctas personas, per arbitros illa componenda. Vid. Lanfranc. d. part. 1. n. 13. & part. 7. num. 38. 55. 94. & 110. Ioh. Bapt. d. lib. 5. cap. 10. optimo consilio, ne scilicet consanguinei diu litigent aut expensis nimium fatigentur. Lanfranc. d. part. 7. n. 108. Ioh. Bapt. d. l. & lib. 1. cap. 10. M. Ant. Blanc. de compromissis quest. 1. per tot. Etsi autem inviti arbitros eligere coguntur, sponte tamen hunc vel illum eligunt. Lanfranc. d. part. 1. num. 13. Blanc. d. quest. 1. num. 3.*

XXIV.

Q. Si per statuta arbitri eligendi, an id fieri possit in personis vel causis illicitis? N. statuta namque à jure civili interpretationem recipiunt. *arg. l. 2. C. de noxal. act. l. ut gradatim. 11. §. 1. ff. de muner. & honor. cap. cum libertus. 8. vers. Caterum. ext. de consuetud. Ioh. Bapt. d. lib. 5. cap. 12. Q. an statuta illa ob-*
tineant,

tineant, si incidenter controversia inter consanguineos oriatur? v. g. Titius vendidit Sempronio fundum & tradidit: Cajus Titii frater eundem vindicat à Sempronio. Hic Titium citat ad defensionem. An ergò Titius petere poterit compromissum ex forma statuti? *Affirmat Ioh. Bapt. d. l.* Sed & jure civili in certis casibus adeundi sunt arbitri. *vid. Ioh. Bapt. d. lib. 3. cap. 19.* ut si judex recusetur tanquam suspectus, arbitri electi de causâ suspicionis cognoscunt. *l. apertissimi. 10. l. fin. C. de judic. cap. cum speciali litem. 61. pr. extra de appell.* Idem est, si Episcopus vel Superior litem intendat contra subditum. *can. si clericus. 45. caus. II. quest. 1. Wurmser. d. l. n. 3.* Si Delegatus Principis in loco insigni, ubi peritorum copia sit, causam ventilare debeat, inter partes autem de ejus modi loco disceptetur. *arg. cap. statutum. 11. in pr. vers. sancimus ibiq. Gl. de rescript. in 6.* Si testator inter cohæredes vel legatarios compromissarium constituat. *arg. l. 1. ff. de leg. 2. l. fideicommissa. 11. §. quanquam. 7. ff. de leg. 3. l. nulli. 28. §. 1. C. de Episc. & Cleric. l. fin. §. 1. C. commun. de legat.* quem hæreditatem adeundo vel legata agnoscendo comprobare videntur. *arg. l. un. §. hu ita. 10. vers. in his. C. de caduc. toll. l. id tempus. 14 §. 1. ff. de usurp. & usucap. Ioh. Bapt. d. l. lib. 1. cap. 9.* Si duo super eadem causâ impetrantur rescripta, alterum ab actore, alterum à reo & dubitetur an per secundum dicatur primum revocatum; tunc super hoc cognoscent arbitri. *cap. pastoralis. 14. ext. de rescript. Wurmser. d. tit. 3. Obs. 4. n. 2.*

XXV.

Ita & arbitrorum necessarius est usus, si dubitetur, an fidejussor judicio sisti sit idoneus. *arg. l. arbiter. 9. & l. seq. ff. qui satisd. cog. l. 2. ff. à quib. appell. non lic. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 90.* Si dubitetur an mulier sit prægnans; nam tùm obstetrices arbitrae erunt. *l. 1. pr. ff. de inspici. ventr.* Si dubitetur de mensurâ fundi, ædificii, frumenti, vini, itineris aut de veritate computationum. *arg. l. fin. & r. i. ff. si mens. fals. mod.* tùm enim mensor vel architectus aut tabularius vel à litigantibus eligi solet. *arg. l. sed &. 4. §. 1. ff. fin. regund. vel à judice decerni. l. si irruptione. §. 1. ff. eod. junct. d. l. fin. ff. si mens. fals. mod. l. si quis. 5. §. pen. ff. de agnoscend. & al. lib. l. illud. 7. §. 1. ff. de tribut. act. Fac. Nov. 7. cap. 3. §. 2. vers. Quod. autem. Capoll. cautel. 191. al. 143.*

al. 143. & 284. al. 221. n. 2. Bocer. d. l. Quod si falsa renuntiatio facta, officium iudicis implorari poterit, ut per peritiores in arte illâ error emendetur. Gothofred. ad l. si mensor. §. in pr. ff. si mens. fals. mod. Si dubitetur de vulnere, an lethale sit, per Medicos id explorandum. arg. l. semel. 6. ibiq; Gothofred. C. de re milit. lib. XII. cap. significasti. 18. vers. Et quidem. ext. de homicid. Si dubitetur de alluvione factâ, per rusticos res erit definienda. arg. d. Nov. 7. cap. 3. §. 2. vers. Quod autem. Gl. in §. praterea. 20. in voc. longiore. Instit. d. R. D. si rerum, in quibus ususfructus est, æstimatio sit peragenda. arg. l. hac edictali. 6. §. 1. vers. Mobilium C. de secund. nupt. & tandem in genere, si aliquid pendente iudicio contingat, in quo iudex non sit satis informatus, id prius per artis peritos expediendum erit. Vid. Ioh. Bapt. d. lib. 3. cap. 19. & lib. 5. cap. 9. ubi in hanc rem dari ait implorationem officii iudicis. Add. Cæpoll. cautel. 47. al. 23. & cautel. 309. al. 244. Carpzov. I. F. part. 3. constit. 11. defin. 30. in fin.

XXVI.

Quia verò, uti dictum, omnis potestas arbitratorum ex ipso compromisso sumenda, ejusque forma accuratè observanda. Br. in question de arbitr. ibiq; Lanfranchin. num. 8. Lanfr. d. l. de arbitr. part. 7. num. 2. Gail. lib. 1. obs. 150. num. 7. Hartm. Hartm. tit. 2. obs. 2. n. 1. & 2. Bocer. class. 6. disp. 37. thes. 55. Neque enim aliud illis licebit, quàm quod eo, ut efficere possint, cautum est: neque quodlibet statuere poterunt, nec in re qualibet, nisi de qua compromissum est & quatenus compromissum est. d. l. 32. §. 15. ff. de recept. qui arbitr. cap. dilectus. 6. ext. eod. Ioh. Bapt. d. l. lib. 6. cap. 15. idè si in compromisso dicatur, ut arbiter juris ordinem servet, vel etiam, ut pro arbitrio absque figura iudicis controversiam definiat, ea omnia meritò attendi debent. Illum Dd. arbitrum in specie appellant, hunc verò arbitratorem. Gl. in l. Pedius. 7. §. 1. in voc. nullum sit. in l. sed et si. 9. in voc. invè se. in fin. in l. Pomponius. 13. §. 2. in voc. recepisse. in l. pen. in voc. imperare. ff. de recept. qui arbitr. in l. 1. §. & post. 9. in voc. committunt. ff. de N. O. N. in l. illa verba. 68. in voc. & in servum. ff. de V. S. in Auth. si verò. in voc. compositione. C. de iudic. in Nov. 86. cap. 2. in voc. conventum. Br. in quest. de arbitr. n. 2. & 23. Bl. in Addit. ad Specul. circ. pr. Lanfranc. de Oriano d. l. de arbitr. part. 1. n. 1. 2. & seqq. P. Iacobus de Monrepezzano

lano de arbitr. & arbitrat. num. 6. & 7. Hartm. Hartm. d. l. obs. I. n. 4. & seq. Gail. d. l. num. 4. Treutl. vol. I. disp. 12. thes. 4. lit. b. & f. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 94. Gothofred. ad l. societatem. 76. ff. pro soc. C. 1. A. ad tit. ff. de recept. qui arbitr. th. 78. quanquam in jure voces illæ promiscuè usurpentur, uti apparet ex d. l. 68. ff. de V. S. l. item si. 17. §. sed si. 4. l. non distinguemus. 32. §. questum. 16. in fin. l. inter. 44. ff. de recept. qui arbitr. l. cum hi. 8. in pr. & §. de calciario. 14. & arbitratu. 16. ff. de transact. l. qui restituere. 68. in fin. ff. de R. V. d. l. 76. §. 1. ff. pro soc. l. fideicommissa. 11. §. quanquam. 7. ff. de leg. 3. l. si finit. 15. in pr. ff. de damn. infect. l. si quis. 43. ff. de V. O. & passim. & ipsa Gl. fatetur in d. l. 7. §. 1. ff. de recept. qui arbitr. Add. Ioh. Bapt. de arbitr. & arbitram. lib. I. cap. 6. Unde in dubio, quod de arbitro dicitur, de arbitratore quoque erit accipiendum, vel contrà. Hartm. Hartm. d. obs. I. in pr. Gail. d. obs. 150. n. 1. Ille Germanus est, ein Schieds Richter / veranlaßter Richter / Willkührlicher Richter; hic verò ein Schiedsmann / gürtlicher Unterhändler / Vergleichsmann / appellari solet. P. Matth. Webner. Pract. Observat. lit. O. in voc. Obmann / Obmannschaft. Besold. in disput. de process. judiciar. cap. 2. th. 6. ibique in Addit. lit. o o. Speidel. in Thesaur. Pract. in voc. Schiedsmänner. Dn. Struv. Syntagm. I. C. Exercit. 8. th. 96.

XXVII.

Arbiter itaque judicii civilis formam servat. arg. l. 1. ff. de recept. qui arbitr. l. rem non novam. 14. in pr. C. de judic. Gail. d. l. num. 4. Hartm. d. l. num. 4. Treutl. d. th. 4. lit. g. arbitrator minime. Br. in quaestio. de arbitr. n. 23. Lanfranc. d. l. part. I. num. 2. & part. 7. num. 6. 8. 40. 63. & 79. P. Iacobus d. l. n. 1. 2. & fin. Ioh. Bapt. d. l. lib. I. cap. 3. & lib. 8. cap. 7. & lib. II. cap. 2. Gothofred. ad l. 76. ff. pro soc. quanquam ordinem juris gentium servare debeat. arg. Clem. 2. d. V. S. Hostiens. in summ. tit. de arbitr. 44. §. Qualiter ad effectum. num. 9. Lanfranc. d. part. 7. n. 63. & 89. Ioh. Bapt. d. l. lib. 10. cap. 10 num. 2. & cap. 17. in fin. & lib. II. cap. 2. Extrinseca namque solennitas in eo non requiritur, sed tantum veritas & æquitas. Bl. in l. fin. C. de contrab. empt. vers. Tertio quæro. & in Addit. ad Specul. de arbitr. vers. Tertio minimo modo. in arduis tamen causis rectius arbitratores faciunt, si ordinem judicarium servant. Ioh. Bapt. d. l. lib. 11. cap. 2. (2.) arbiter par-

C

tes ci-

tes citare debet, arbitrator non item. *Bl. d. l. in Addit. vers. An valeat sententia. Lanfranc. d. part. 1. n. 11. Add. Ioh. Bapt. d. cap. 10. num. 3. & lib. 11. cap. 6. & 15. (3.)* in arbitro, ubi terminus non est adjectus in compromisso, requiritur citatio peremptoria; *arg. cap. sepè. 44. vers. Quia tamen. ext. de appellat. in arbitratore non item, sed sufficit una citatio. arg. Clem. 2. vers. Sententiam. de V. S. Bl. in Auth. Ei, qui. vers. Quero nunquid absens. C. de tempor. appell. Lanfr. d. part. 7. n. 90. (4.)* apud arbitrum porrigitur libellus, lis contestatur, juratur de calumnia &c. *Specul. tit. de arbitr. §. fin. n. 9. Ioh. Bapt. d. l. lib. 9. cap. 3. 4. 8. 11. & seqq. Bocer. class. 6. disp. 37. th. § 2. add. infr. thes. 40. & seq. apud arbitratorem minimè. Gl. ad d. l. 9. §. 2. ff. de recept. qui arbitr. Lanfranc. d. part. 7. num. 3. Add. Ioh. Bapt. d. cap. 10. n. 10. & seq. junct. lib. 11. cap. 4. (5.)* arbiter sententiam ferre non potest partibus absentibus. *l. diem. 27. §. si quis. 4. ff. d. t. arbitrator potest, modò partes plenè audierit. Lanfranc. d. l. part. 5. n. 18. 20. & 22. (6.)* arbiter die, feriato in honorem DEI, pronuntiare non potest. *arg. l. si feriatis. 36. ibiq. Gl. ff. d. t. l. omnes. 7. C. de fer. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 9. aded, ut ne quidem partes eam sententiam possint ratam habere. Lanfranc. d. l. part. 7. n. 71. arbitrator potest. arg. l. fin. C. d. t. Speculat. d. §. fin. n. 79. & seq. Bl. ibid. in Addit. d. vers. An valeat. Lanfranc. d. l. part. 5. n. 19. & 22. & d. part. 7. n. 7. Petr. Iacob. d. l. in fin. Add. Ioh. Bapt. d. cap. 10. n. 9. & lib. 11. cap. 10. (7.)* arbiter sedens & in scripto sententiam dicet. *Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 15. n. 19. arbitrator minimè. Lanfr. d. part. 7. n. 3. §. 40. & 43. P. Iacob. d. l. n. 15. (8.)* arbiter si semel nulliter pronunciauit, iterum pronuntiare non potest. *arg. l. qualem. 19. in fin. & l. seq. ff. de recept. qui arbitr. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 15. n. 14. & seqq. Wurmser. rit. 3. obs. 7. vid. infr. th. 35. arbitrator potest. Lanfr. d. part. 7. n. 2. Add. Ioh. Bapt. d. l. lib. 11. cap. 16. n. 8.*

XXVIII.

(9.) Arbiter magis iudex est, ejusq; partes suscipit. *l. Pomponius. 13. §. 2. ff. l. pen. in fin. C. h. t. Nov. 82. cap. 11. arbitr. arbitrator potiùs bonus vir. d. l. societatem. 76. §. 1. ff. pro soc. & amicabile compositor. arg. l. 2. §. pen. l. 3. §. pen. C. de V. I. E. Gl. in Auth. si verò. C. de judic. & in d. l. 9. §. 2. ff. de recept. qui arbitr. aut comunis amicus. d. l. 76. in pr. ff. pro soc. vel proxeneta aliquis ad partes componendas adhibitus. Lanfr. d. l. part. 1. n. 2. P. Iacob. d. l. n. 6. Add. Ioh.*

Ioh. Bapt. d. l. lib. 5. cap. 3. & seq. Hartm. Hartm. tit. 2. obs. 1. in fin. (10.)
 arbiter ut suspectus recusari potest. *l. non distinguemus. 32. §. cum*
quidam. 14. ff. de recept. qui arbitr. arbitrator non item. *Lanfr. d. l.*
part. 7. n. 78. Add. Ioh. Bapt. d. l. lib. 11. cap. 9. (11.) arbiter secundum
 leges latas pronunciat. *Lanfranc. d. l. part. 5. n. 14. & part. 7. n. 2. &*
quidem secundum jus commune, non statutarium. Ioh. Andr. in
Addit. ad Specul. §. excipitur. 6. n. 4. in vers. Guido in Questionibus.
Capoll. cautel. 136. al. 99. arbitrator pro lubitu. Gl. ad l. pen. ff. de re-
cept. qui arbitr. & ad l. 1. §. 9. ff. de N. O. N. (12.) arbiter neutrius jus
 lædere; arbitrator alteri aliquid dare, alteri demere potest. *arg.*
cap. nisi essent. 21. vers. quod autem. ext. de præbend. & dignit. Gl.
ad d. l. 9. §. 2. in voc. invè se. & ad d. l. 13. §. 2. in voc. recepisse. ff. de
recept. qui arbitr. & in d. Nov. 86. cap. 2. Lanfranc. d. part. 7. n. 1.
Ioh. Bapt. d. l. lib. 1. cap. 4. & lib. 8. cap. 7. & lib. 11. cap. 16. P. Ia-
cob. d. l. n. 8. Gail. lib. 1. obs. 150. num. 18. Gothofr. ad l. diem. 27. §.
2. ff. h. t. etiamsi nihil de eo sit in compromisso dictum. Lanfr. d.
l. part. 5. num. 14. & seq. (13.) arbiter magis super lite, arbitra-
 tor magis super contractu adhibetur. *arg. l. si coita. 75. & seqq. ff.*
pro soc. §. 1. Instit. de empt. & vend. §. 1. Inst. de locat. & conduct. l.
fin. C. de contrab. empt. l. si in lege. 24. pr. & l. seq. ff. locat. Gl. in
d. l. fin. C. de contrab. empt. Br. in question. de arbitr. n. 23. Lan-
franc. d. l. part. 1. n. 8. & 21. & part. 7. n. 78. Ioh. Bapt. d. l. lib. 1.
cap. 3. Hartm. d. obs. 1. n. 14. unde arbitramentum non solvitur,
 si unus ex litigatoribus decedat; sicuti arbitrium. *Bl. in Addit.*
ad Specul. de arbitr. vers. An arbitramentum finiatur. Lanfranc. d.
l. part. 5. num. 46. vid. infr. th. 54. neque tùm, si alter dimisso ar-
 bitratore ad judicem eat. *Lanfranc. d. l. n. 50. uti arbitrium solvi*
 manifestum est. *l. si quis. 30. ff. de recept. qui arbitr. vid. infr. thes.*
 54. (14.) arbiter in casu necessitatis noctu sententiam ferre po-
 test, arbitrator etiam extra illam. *arg. l. non minorem. 20. C. de*
transact. Polydor. Rip. de Noctur. tempore cap. 135. & seq. Plures
 differentias *vid. supra thes. 12. 14. 16. 19. 20. & infr. th. 33. 35. 49.*

XXIX.

Ob diversos itaque arbitrii (quod & arbiterium in jure no-
 stro dici tradit, *Boc. class. 6. disp. 37. th. 2. lit. b.*) & arbitramenti effe-
 ctus anxie quæri solet à Dd. quibus formulis hoc vel illud in com-
 promisso contineatur aut concessum intelligatur, si nihil aperte

dictum fuerit. Nam in dubio si compromissum simpliciter fiat, v. g. *Committimus causam nostram Titio; Titius decidat hanc questionem; Compromittimus in Titium &c.* arbitrum potius, quam arbitratorem esse electum, verius est, *arg. cap. 3. & seq. cap. ex parte. 10. ext. de arbitr. Specul. in tit. de arbitr. §. sequitur. fin. n. 10. vers. Quid si simpliciter.* nisi fortè super contractu controversia sit; tunc enim potius arbitrator erit electus, *Ioh. Bapt. Tr. de arbitr. lib. 8. cap. 4. & lib. 12. cap. 6. & 14. Add. Lanfranc. d. l. part. 7. n. 4. in fin. Gail. d. Obs. 150. n. 7. Hartm. d. Obs. 1. n. 10.* Quæritur itaque si tali formulâ sit compromissum, ut de jure & facto quis procedat, sed solùm de jure pronunciet: an sit arbiter, an verò arbitrator? Prius *Aff. Lanfranc. d. part. 7. num. 1. & 2. Ioh. Bapt. d. l. lib. 8. cap. 5. Fac. lib. 10. cap. 2.* ubi docet, quid importet vocabulum *DE JURE.* & *cap. 14.* ubi tradit, qui importet clausula *DE FACTO.* Quid si partes compromiserunt in T. ut arbitrum & arbitratorem. R. si ordine judiciario processit, arbitri sententia, sin minus, arbitratoris dicenda erit. *Br. in question. de arbitr. n. 7. Lanfranc. d. l. n. 3. Ioh. Bapt. d. lib. 8. cap. 2. & 5. & lib. 12. cap. 15. Gail. d. l. n. 4. Gothofr. ad l. Pomponius. 13. §. 2. ff. b. t.*

XXX.

Idem statuendum, si in Titium compromittatur, tanquam in arbitrum, & addatur, quòd ordine juris non servato procedere possit. *Lanfranc. d. l. num. 4. Ioh. Bapt. d. l. 8. cap. 9.* Quid, si quis ex formâ statuti sit electus, ut arbiter & arbitrator, processitque absque figurâ judicii, pronuntiavit autem solenniter, v. g. in scriptis? R. habendum pro arbitratore, & contra, *Lanfr. d. part. 7. num. 5. Add. Bl. in Addit. ad Specul. de arbitr. vers. à sententiâ arbitri.* Neque enim ex uno actu electa videtur via arbitri vel arbitratoris, sed ex pluribus. *Ioh. Bapt. d. l. lib. 12. cap. 3. in fin.* Quid? si quis elegerit viam arbitri, poteritnè redire ad viam arbitratoris; vel contra? *Neg. per l. commissoria. 4. C. de pact. inter empt. & vendit. l. pactum. 46. ff. de pact. l. queritur. 14. §. si venditor. 9. ff. de edil. edict. l. fin. C. de condit. insert. nisi clausula illa sit compromisso adjecta, Ioh. Bapt. d. lib. 12. cap. 12.* Neque ergò incipere potest, ut arbiter, & finire ut arbitrator. *Specul. d. l. §. fin. num. 9. vers. Quid si compromissum est. Ioh. Bapt. d. l. cap. 13.* si tamen ita confuse processerit, ut certò constare nequeat, quam viam

viam elegerit, illud in dubio arripiendum, quod actum magis reddat validum. *arg. l. 3. ff. de testam. milit. Iob. Bapt. d. l. cap. 14.* Quid autem designent clausulæ compromissis adjectæ: De rigore juris. *vid. Iob. Bapt. d. l. lib. 10. cap. 3. summarie. ibid. cap. 7. de plano. cap. 8. sine strepitu. cap. 9. sine figurâ iudicii. cap. 10. & seq. per simplicem querelam. cap. 12. secundum æquitatem. cap. 13. secundum conscientiam. cap. 15. secundum veritatem. cap. 16. secundum voluntatem. cap. 17. Add. Br in quest. de arbitr. ibiq. Lanfranchin. 25. & seqq.*

XXXI.

Solet compromissum sub certâ pœnâ fieri, ut si quis non teneat sententiæ arbitri vel arbitratoris, eadem committatur. *l. 1. C. h. t. l. non ex omnibus. 39. ff. eod. quod si utrinque fiat, plenum dicitur. l. litigatores 11. §. 2. in fin. ff. h. t. Quid si alteruter contraveniat & clausula hæc adjecta: rato manente compromisso, an utrumque peti poterit? Ita videtur. arg. l. qui fidem. 16. ff. de transact. Hostiens. in summâ de arbitr. tit. 44. §. Quid constituatur. num. 8. vers. Et numquid pœna. Specul. in tit. de arbitr. §. excipitur. 6 n. 4. §. sequitur. fin. vers. Quid ergo. num. 37. & seq. & vers. Quid si in compromisso. n. 76. & seq. Gail. 1. Obs. 150. n. 14. C. l. a. h. t. th. 76. Contraventio autem cum effectu intelligenda. Nam si statim eum pœniteat & quidem ante litem contestatam, secus est. *arg. l. quamvis. 11. ff. de in ius voc. l. amplius. 15. ff. rem rat. haber. Gl. in d. l. 16. in voc. cogetur. Lanfr. d. part. 7. num. 9. Sed quid, si partes promiserunt stare & non contravenire omnibus, an per unumquemque actum pœna peti poterit? Aff. per l. si quis majori. 41. C. de transact. Lanfranc. d. l. n. 26. Quid, si simpliciter pœnam promiserunt & plura sint sententiæ capitula, unumque sit contraventum, an integra pœna committetur? Neg. Nam quot sunt capitula, tot sunt divisiones illius pœnalis stipulationis. *arg. l. quod dicitur. 86. ff. de V. O. junct. l. 3. ff. pro derelict. l. quæ de tota. 76. pr. ff. de R. V. Specul. d. §. fin. vers. Quid si plura. n. 39. Lanfranc. d. part. 7. num. 11. Quid, si plures sint hæredes & unus contravenerit? R. Si sententia contineat quid dari vel factum individuum, jure civili omnes tenentur. *arg. l. eadem. 4. §. 1. & l. 5. in fin. ff. de V. O. Specul. d. §. fin. vers. Sed numquid obligatio. num. 42. Jure Canon. non item. arg. cap. suam. 9. extr. de pœn. quam æquitatem Canonice servandam ajunt Dd. Gl. in d.****

cap. 9. in voc. persolutis. Lanfranc. d. l. n. 12. & seq. Sed annon totiens pœna peti poterit, quotiens contrà actum? Ita est, si id aperte adjectum. l. si duo. 34. §. 1. ibiq; Gl. ff. de recept. qui arbitr. l. si servus. 9. §. 1. ff. si quis caution. Hostiens. d. l. Specul. d. l. §. excipitur. 6. n. 4. & d. §. fin. num. 43. C. l. A. h. th. 42. Quid si arbiter pœnam stipuletur? R. Ipse quidem eam ab immorigero exiget; dabit autem fidem servanti aut certè actionem eidem cedet. Ita definit Br. in question. de arbitr. n. 15.

XXXII.

Sententiæ arbitri standum, sive æqua sit, sive iniqua vel minus probabilis. l. diem. 27. §. 2. ff. de recept. qui arbitr. l. societatem. 76. §. 1. ff. pro soc. Neque enim ab ea appellari poterit. can. à iudicibus. 32. caus. 2. quest. 6. l. 1. C. de recept. arbitr. etiam si per partes id conventum. Specul. tit. de appellat. §. in quibus. 2. n. 16. vers. Quid si convenit. Lanfranc. d. part. 7. n. 68. Ioh. Bapt. de arbitr. lib. 7. cap. 14. Æquo namque animo eam ferre debet & sibi imputare, qui compromisit. d. §. 2. Hillig. ad Donell. lib. 28. cap. fin. lit. e. Carpzov. I. F. part. 1. constit. 1. defin. 13. n. 7. Unde alia ratio in arbitro, quem Magistratus dedit vel partes eligere coacti sunt; quippe à cuius sententia appellari potest. l. arbitro. 9. pr. ff. qui satisd. cog. l. fin. ff. à quib. appell. non lic. l. fin. C. de iudic. Specul. de arbitr. §. differt. 4. in pr. Gail. lib. 1. Obs. 33. num. 18. Myns. lib. 4. Obs. 68. num. 8. & seqq. Hillig. d. l. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 90. C. l. A. h. t. th. 61. Gothofred. ad d. l. 1. C. eod. Carpzov. d. defin. 13. num. 8. Idem dicendum, si ex formâ statuti ad arbitros eundum. Gl. ad d. l. 9. in voc. appellare. in fin. ff. qui satisd. cog. Lanfranc. d. l. num. 38. in fin. Gothofr. d. l. Et in illo sententia arbitri comparatur transactioni. Cepoll. cautel. 288. al. 220. Hartman. Hartm. tit. 2. Obs. 1. n. 11. & seqq. Gail. lib. 1. Obs. 141. num. 4. & Obs. 150. num. 4. quæ rescindi nequit, nisi sub prætextu læsionis valdè enormis sive ultra dimidium. Gl. in l. Lueius. 78. §. fin. in voc. posse. ff. ad Sct. Trebell. Lanfr. d. l. part. 1. n. 4. & seq. Unde in Camerâ in ejusmodi arbitriis, ubi ipsa ex compromisso sententiam pronuntiavit, tùm demum revisio admittitur, si de læsione enormissimâ aperte constet. R. l. de anno 1594. §. Als auch der compromiß halben. 70. Dn. Blum. in Process. Cameral. tit. 38. th. 8. quanquam, ubi læsio ultra dimidium in magno excessu, eo casu etiam remedium ex l. 2. C. de rescind. vend. videatur competere.

Myns

Myns. lib. 1. Obs. 33. & lib. 6. Obs. 91. num. 9. & seqq. Add. Gail. lib. 2. Obs. 70. Ita sententiæ stari non debet, si expressè sit contra leges. *arg. l. si expressim. 19. ff. de appell. cap. ex parte. 10. & cap. seq. ext. de arbitr. Hostiens. in summ. d. tit. 44. §. qualiter ad effectum. num. 9. vers. & licet sententia.* aut aliàs nulla, & quidem vel ob defectum juris communis, putà ob inhabilitatem personarum &c. vel quòd aliquid sit factum contra verba aut formulam compromissi. *d. l. 1. C. de recept. arbitr.* aut contra solitum judicii ordinem. *l. prolatam. 4. C. de sentent.* aut etiam sententia per sordes vel gratiam arbitri sit lata. *Gl. in d. l. 27. §. 2. in voc. sive iniqua. ff. h. t.* Nam tùm læsus vel actione ex stipulatu aget vel actione aut exceptione doli utetur. *l. 3. C. h. t. l. ita demum. 31. ff. eod.* vel etiam exceptione nullitatis, aut supplicatione sive imploratione officii judicis, quòd talis sententia etiam jure civili ad arbitrium boni viri reducatur, modò intra 10. dies isti sit contradictù. *arg. l. pen. in pr. vers. sin autem. C. h. t. Vid. Specul. tit. de arbitr. & arbitrat. §. 1. n. 3. ibiq; Ioh. Andr. in addit. & §. differt. 4. in pr. Lanfr. d. l. part. 1. n. 7. & part. 3. in pr. Add. Dn. Struv. in Syntagm. I. C. Exercit. 8. th. 104.* Quòd adeò verum est, ut si compromisso comprehensum, ne excipiatur de sententiæ nullitate, invaliditate, dolo arbitri &c. hujusmodi pacta non valeant. *Specul. d. l. de arbitr. §. fin. n. 22. vers. Quid si compromissum. Ioh. Bapt. de arbitr. lib. 7. cap. 10. & seqq.*

XXXIII.

Arbitratoris autem sententiæ (quam præcipuè Dd. *laudum* appellant. *Lanfranc. d. part. 1. num. 37. & seqq. Ioh. Bapt. d. l. lib. 1. cap. 7.* vel *laudamentum. 1. F. 19. 21. & 23. in fin.* quòd sc. re deliberatà sit constitutum vel laudatum. *arg. d. cap. 23. in fin. & cap. 28. ibiq; Gothofred. in voc. laudanda vel laudaverunt. Hotomann. de verb. feudal. in voc. laudum. Add. Dn. Struv. d. l. th. 102.*) ita parere non oportet; quippe quæ reduci potest ad arbitrium boni viri, non solum si agatur de judiciis bonæ fidei. *d. l. 76. §. 1. ff. pro soc.* sed etiam stricti juris. *arg. l. si libertus. 30. ff. de oper. libert. Gl. in l. in proposita. 78. ff. pro soc. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 94.* Nam hæc ferè mens est personam arbitrio substituentium, ut, quia sperant, eam rectè arbitraturam, id faciant, non, quia vel immodicè obligari velint. *d. l. 30. Unde si arbitrium*

trium ita pravum sit, ut manifesta ejus iniquitas appareat, corrigi poterit per judicium bonæ fidei, ex eo contractu, ex quo prius agi poterat. *l. unde si. 79. ibiq; Gothofr. & l. seq. ff. pro soc.* In stricti juris autem negotiis ad actionem doli videtur esse recurrendum, *C. I. A. b. th 82.* vel potius ad officium judicis. *arg. d. l. 30. junct. l. si contendat. 20. ibiq; Gl. ff. de fidejuss. Specul. d. §. fin. n. 23. vers. Sed quo jure. Bl. in Addit. ibid. vers. An processus reductionis. & vers. Quo jure petatur. Lanfranc. d. l. part. 7. n. 42. & seq.* Læsionem illam Dd. explicant, si fiat usque ad sextam partem inclusivè. *arg. d. l. 79. & seq. ff. pro soc.* Nam si minor læsio sit, reductionem denegant. *Vid. Bl. ad l. fin. C. de contrah. empt. circ. pr. Lanfranc. d. l. part. 1 n. 2. & 3. & part. 7. n. 31. Gothofred. ad l. diem. 27. §. 2. ff. h. t. id quòd intelligendum, si de re certâ & taxatâ agatur.* Nam si de re incertâ, læsio ex qualitate personarum & patrimonii erit spectanda. *arg. l. 1. in fin. ibiq; Gl. ff. de leg 2. Ioh. Bapt. d. lib. 11. cap. 16. num. 5. vid. infr. th. 37.* Reductio autem locum habet, non solum, si expressè boni viri mentio facta, sed etiam si simpliciter arbiter & arbitrator sit electus. *arg. l. in personam. 22. ff. de R. I. l. hac venditio. 7. pr. ff. de contrah. empt. l. si à lege. 24. pr. ff. locat. d. l. 30. ff. de oper. libert. l. fidei. commissa. 11. §. quanquam. 7. ff. de leg 3. etiamsi pœna sit adjecta. arg. d. l. 30.* Facit enim lege id permittente, adedque pœnam non meretur. *arg. l. Grachus. 4. C. ad L. Iul. de adult. fac. l. quero. 54. §. 1. ff. locat. l. quidam. 132. §. 1. circa fin. ff. de V. O. P. Iacobus de arbitr. & arbitrat. n. 11. Add. infr. th 44. in fin.*

XXXIV.

Reductio illa vel per modum actionis vel exceptionis proponi potest, v. g. si sententia contra reum lata, tùm is statim vel ex intervallo adire potest judicem, tanquam virum bonum & reductionem interponere, asserendo talem sententiam esse nullam iniquam & à judice reformandam &c. At si actor executionem laudi petat, reus excipere potest, quòd illud sit nullum, iniquum, injustum & dolosè latum adedque non exequendum, & petere, ut judex de ejus nullitate cognoscat ac nullum vel iniquum esse pronunciet. *Vid. Bl. in Addit. ad Specul. tit. de arbitr. vers. Duobus modis. ubi rectè addit, si per modum exceptionis agatur de reductione, tùm judicem prima cause esse quoque judicem secunde*

unda seu reductionis. Lanfranc. d. l. part. 7. n. 48. 82. & seq. P. Jacob. d. l. num. 9. & 10. Quin imò, si actor sese credat gravatum, agere potest actione pristina, æquè ac arbitrator non pronuntiasset: si reus excipiat de laudo; actor replicare poterit de ejus iniquitate; atque ita uterque recurrere ad arbitrium boni viri. P. Jacob. d. l. Sed Qr. intra quod tempus reductio petenda? Dissent. Dd. Alii intra decennium id fieri debere autumant, ad instar appellationis. arg. l. non distinguemus. 32. §. cum quidam. 14. in fin. ff. h. r. junct. Auth. hodiè. C. de appellat. Nov. 29. cap. 1. Alii intra annum, arg. l. qui gravatos. §. ibi: intra annum de injusto onere conqueratur. C. de censib. & censit. Alii intra 4. menses, arg. l. fin. C. de execut. rei jud. junct. l. 2. & 3. pr. C. de usur. rei jud. Communior sententia, cum reductio per judicium b. f. instituenda, intra 30. annos, uti alias actiones personales, intentari illam posse. arg. l. 2. pr. vers. Sed sive. ibiq. Gl. in voc. triginta. C. de constit. pecun. l. 3. & seq. C. de prescript. 30. vel 40. annor. Quod etiam dicendum in negotiis stricti juris, ubi officium judicis implorandum; quippe quod etiam 30. annos durare videtur. arg. d. l. 3. & seq. C. de prescript. 30 l. 40. ann. junct. l. officio. 17. ff. de contrah. empt. Gl. in l. querela. 12. C. ad L. Cornel. de fals. Bl. in Addit. ad Specul. tit. de arbitr. vers. Quod officium. Uti etiam, si reductio per modum exceptionis proponatur. arg. l. pure. §. §. fin. ff. de except. dol. mal. Vid. Specul. d. l. de arbit. §. fin. v. 24. vers. Sed intra. Bl. in l. fin. C. de contrah. empt. vers. Quæro usque ad quod tempus. Lanfranc. d. part. 7. n. 47. & 57. P. Jacob. num. 9. & 10. Ioh. Bapt. de arbitr. lib. 13. cap. 2. num. 2. Gail. lib. 1. Obs. 150. num. 1. & seqq. Treutl. vol. 1. disp. 12. thes. 4. in fin. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 95. lit. b. Sed an interea laudum executioni mandandum, dum petitur reductio? R. Si reductio fortè ex formâ statuti intra 2. menses finienda, executio meritò suspenditur. arg. l. aufertur. 46. §. qui compensationem. 4. ff. de iur. fisc. si longiorem tractum requirat, laudum executioni mandabitur, receptâ cautione de restituendo &c. arg. cap. suscitata. 6. in fin. extra de in integr. restit. Fac. l. pen. ff. de petit. hered. l. v. à quo. 57. ff. de R. V. vid. Bl. d. l. in Addit. ad Specul. vers. Sed an pendente causâ reductionis.

XXXV.

Unde apparet differentia insignis inter appellationem &

D

redu-

reductionem. Quin etiam, etsi tempus appellandi non currat ignorantibus. *Gl. in Auth. hodie. in voc. aut sententia. C. de appellat.* tamen in tempore illo reductionis secus est, *arg. l. licet. §. ibiq. Gl. in voc. longi. C. de jur. delib.* Ita appellatio interponi debet coram iudice, qui iudicavit; reductio verò minimè coram arbitro, qui sententiam tulit; quippe qui statim post condemnationem vel absolutionem arbiter esse desinat, *arg. l. qualem. 19. in fin. ff. de recept. qui arbitr. vid. Lanfranc. d. part. 7. num. 50. & 56. vid. supr. thes. 27. in fin.* Sed annon durum videtur, eum, qui per laudum arbitratoris obtinuit, per triginta annos reductionem à læso fortè instituendam metuere? Sanè beneficium à legibus indultum temerè quidem alteri auferendum non est; poterit tamen is, ob favorem minuendarum litium, illo casu implorare officium iudicis, ut læso certus terminus præfigatur, intra quem sub pœna perpetui silentii reductionem proponat. *Lanfranc. d. part. 7. num. 52. & 58.* Est namque regula juris, quod, ubi quis habeat exceptionem neque conveniatur, petere possit, ne ab adversario inquietetur. *arg. l. si contendat. 29. ibiq. Gl. ff. de fideiuss. l. Aurelius. 28. §. centum. 8. ibiq. Gl. in voc. consequi posse. ff. de liber. leg. cap. pastoralis. 4. ext. de except. Lanfr. d. l. n. 42. vid. infr. th. 49.* Eadem ratio, si actor petat sententiæ executionem & reus ad impediendam illam, excipiat de spatio 30. annorum. Nam tùm, si per actorem à iudice impetretur, ut reo terminus peremptorius constituatur, etiam invitus ante illud tempus reductionem instituere tenebitur. *Lanfranc. d. part. 7. n. 57. & seq.*

XXXVI.

Reductio illa fieri debet coram iudice ordinario; quippe qui bonus ille vir. *l. continuus. 137. §. 2. ff. de V. O. l. vir bonus. 18. ff. judic. solvi. l. sed si. 17. §. Prator. §. ff. de injur. & quidem non ipsius arbitratoris, sed rei, coram quo causa alioquin, si compromissum non fuisset, foret examinanda. *arg. l. cum hi. 8. §. transactiones. 19. ff. de transact. Bl. in Addit. ad Specul. vers. Petitio reductionis. Lanfranc. d. l. part. 1. num. 33. & 35. & part. 7. n. 43. & seq. Covarruv. lib. 2. Variar. Resolut. cap. 12. n. 1. & seqq. Gail. lib. 1. Obs. 149. num. 2. & seqq. Gothofr. ad d. l. diem. 27. §. 2. ff. h. t. Treutl. vol. 1. disp. 12. thes. 5. lit. a. ibiq. Bach. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 95.* Unde si litigatores sint Mediolanenses, arbitrator verò Cumanus, non iudex Cumanus, sed Mediolanensis erit
adeun-*

adeundus. *Lanfranc. d. part. 1. n. 34.* vel si alter litigantium sit Paduanus, alter Perusinus; arbitrator autem Mediolanensis, iudex rei adeundus erit. *Lanfranc. d. part. 7. num. 45.* Et si is, contra quem petitur reductio, immediatè Imperio sit subjectus, omissis iudicibus Ordinationis, der Austräge / Camera immediatè adiri posset. *Gail. lib. 1. Obs. 1. n. 49. Add. Dn. Blum. in Process. Cameral. tit. 27. thes. 184. & tit. 58. th. 10. & 12.* ubi eo casu summam appellabilem attendi rectè negat. Exceptio (1.) si ipse Ordinarius vel Vicarius laudaverit; nam tum ejus iudex superior erit invocandus. *Lanfranc. d. n. 45.* (2.) si fortè arbiter ex compromisso sibi reservavit potestatem iterum laudandi & declarandi: quo casu durante compromissi termino ad eundum recurrere debemus. *arg. l. qualem. 19. & seqq. ff. h. t. Lanfranc. d. l. num. 46. Add. infr. th. 44.* Posito tamen, arbitratoris iudicem esse ad eundum; quid, si alter arbitratorum sit Clericus, alter Laicus? Index Clerici tanquam nobilioris adiri debet. *arg. l. precipimus. 32. §. sanè. 7. & seq. C. de appellat. Lanfranc. d. part. 7. n. 91.* Sed an coram iudice reductionis requiretur libellus, litis contestatio, reliquusq; ordo judiciarius? Ita docet *Alex. vol. 3. cons. 106. n. 16. Add. Gail. lib. 1. Obs. 150. n. 10.*

XXXVII.

Qr. An reductioni partes renuntiare possint, ita ut iniquitas reformari nequeat? Dist. Si arbitrator dolo iniquam sententiam tulit, renuntiatio nihil operabitur. *arg. l. si unus. 27. §. 3. ff. de pact. ne detur occasio delinquendi. arg. l. conveniri. 5. ff. de pact. idem est in l. sione immodicâ. arg. l. si cui. 9. ff. de servit. l. quaro. 54. §. 1. ff. locat. l. quidem. 132. ff. de V. O. l. si convenerit. 14. ff. pro soc. ubi ipsa res dolum in se habet. arg. l. si quis. 36. ff. de V. O. l. si superstite. 5. circ. fin. C. de dolo mal.* Ergo in l. sione nō modica valebit pactum. *arg. l. si quando. 109. in pr. ibiq; Dd. ff. de leg. 1.* nam in modicâ non opus est reductione, cū ob illam, vel sine pacto, uti dictum supra th. 33. reductio non detur. *Vid. Br. in question. de arbitr. n. 24. Lanfranc. d. part. 7. num. 31. P. Iacob. d. num. 11. & seqq. 10b. Bapt. d. l. lib. 7. cap. 15.* Quid, si expressè addatur, se renuntiare l. sioni enormi, enormiori & enormissimæ? Eo casu cessante dolo, reductioni locum non esse, verius est. Neque enim est, de quo querantur compromittentes, cū id apertè egerint compro-

D 2

missi

missi tempore, neque dicere possint, se læsos præter intentionem; arg. cap. scienti. 27. de R. l. in 6. l. cum donationis. 34. C. de transfact., uti latè defendit Ioh. Bapt. d. l. vers. Videamus nunc. additq; quando læsio sit enormis, enormior &c. id arbitrio iudicis relinquendum, qui pro circumstantiis & qualitate personarum æstimare debeat. arg. eorum, quæ habet Gl. ad l. sed & si. 52. §. 2. ff. de iudic. ubi in voc. reliquit & modica, ait, duo pondera auri appellari modicum fideicommissum respectu clarissimorum virorum, quibus erat relictum. Ita Comitissam Matildam dixisse: aliquantulum terræ concedo illi Ecclesiæ: quæ tamen in xxx. milliaria extensa fuerit. Add. Gail. d. Obs. 150. n. 11. & supr. th. 33. circ. fin.

XXXVIII.

Ita si quis jurejurando renuncia verit reductioni, ob dolum vel immoderatam læsionem nihilominus peti ea poterit. arg. l. fin. in pr. ff. ad municipal. l. fin. C. de non num. pec. junct. l. si libertus. 30. ff. de oper. libert. cap. quintavallis. 23. ext. de jurejur. Gail. d. Obs. 150. num. 9. & seq. etiam jure Canonico. arg. cap. non est obligatorium. 58. d. R. l. in 6. Lanfr. d. part. 7. n. 34. Ioh. Bapt. d. l. lib. 7. cap. 16. Et olim quidem jure civili, si juramentum compromisso accessisset, tùm penitens laudo erat standum. l. ne in arbitris. 4. C. h. t. sed postea id mutatum. Auth. decernit. ibiq; Gothfr. C. eod. Novell. 82. cap. 11. Lanfranc. d. l. n. 79. P. Iacob. d. l. n. 1. & 2. Add. C. l. A. b. th. 10. Idem dicendum, si partes in compromisso dicant, se laudum sive sententiam ex nunc homologare. Nam homologatio ista nullius momenti est. arg. l. pen. ibi: postquam definitio processerit. &c. C. h. t. neque plus operatur, quàm simplex pactum. Lanfranc. d. l. num. 33. & 35. P. Iacob. d. l. num. 12. Ioh. Bapt. d. lib. 8. cap. 13. & 15. in pr. Quid si partes promiserint stare conscientie arbitratoris? Neque tùm læsio enormis censetur remissa. Gl. in Clem. 1. in verb. oneramus. de jur. patron. Lanfranc. d. p. 7. n. 36. Add. Ioh. Bapt. d. l. lib. 10. cap. 15. Idem dicendum, si compromiserint in arbitratorem, non habito respectu ad alterius boni viri arbitrium, sed ejus liberrimam voluntatem, etiam non regulatam, uti loquuntur. Lanfranc. d. part. 7. n. 33. & part. 1. n. 24. & seqq. Ioh. Bapt. d. lib. 10. cap. 17. & lib. 7. cap. 17. vers. Quarta. Gail. d. Obs. 150. n. 17.

Quia

XXXIX.

Quin imò nonnulli putant, nullo modo aut certè difficulter fieri posse, ut reductio ad arbitrium boni viri propter enormem læsionem cautionibus quibusdam impediatur. *Vid. Bl. ad l. pen. vers. Communiter observatur. C. h. t. Lanfranc. d. part. 7. n. 37. pr. Capoll. cautel. 257. al. 199. in pr. & nequidem statuto illam posse tolli. Lanfranc. d. l. n. 41. Videtur tamen id fieri posse, (1.) si in compromisso permittatur arbitratori, v. g. usque ad centum florenos alteri parti auferre. Nam tùm si alter per sententiam in centenis fuerit læsus, queri planè nequit. *arg. l. i. §. usq. aded. §. ff. de injur. l. cum donationis. 34. C. de transact. Bl. ad d. l. pen. vers. Restat dubium. Lanfranc. d. part. 7. n. 32. in fin. vid. supra ib. precedent. vers. Quid si. (2.) si ex consilio Dyni, quando Cajus & Sejus compromiserunt stare arbitramento, ex eorum intimis Sempronius promittat Titio centum, si Cajus contravenerit; & vice versa, Titius Sempronio centum, si Sejus contravenerit: tum namque metu, ne amici pœnam promissam solvant, utrumq; fore contentum. *vid. Ioh. Andr. in addit. ad Speculat. tit. de arbitr. §. fin. num. 22. in voc. in principio. Lanfranc. d. l. 37. ubi addit, hujusmodi amicos esse de raro contingentibus. (3.) si partes renuncient reductioni promittantq; stare laudo & neque de jure vel facto contravenire; & si læsio in magnâ vel maximâ sit quantitate vel in toto, quòd tunc arbitrator ferre debeat sententiam ex consilio Sapientis. *Capoll. d. cautel. 257. al. 199. n. 3. & seqq. (4.) Si partes sibi invicem sponte & ex certâ scientiâ cedant vel donent, quod ex causa reductionis habituri sint: aut si in casu reductionis eosdem arbitros vel arbitratores eligant. *Capoll. d. l. cautel. 258. & seqq. al. 199. & cautel. 283. al. 220. Ioh. Baptist. d. l. lib. 7. cap. 17. ubi de similibus cautelis copiosè disputat.*****

XL.

Sed cùm appellationis auxilio renunciari possit. *l. fin. in fin. C. de temp. appell. quid causæ est, quare non liceat reductioni, maximè cum hæc species quædam sit appellationis. l. non distinguemus. 32. §. cùm quidam. 14. in fin. ff. h. t. de recept. qui arbitr. R.* In arbitriis simplex illud pactum facilè invitaret ad delinquendum & iniquè arbitrandum, adedque valere non debet.

D 3

arg.

arg. l. conveniri. §. ff. de pact. dotal. in judiciis autem illa suspicio cessat propter ordinarium judicis munus. arg. l. 2. ibi: quod non arbitramur. C. de Offic. civil. jud. ibiq; Gothofred. l. Herennius. §. 3. §. 1. ff. de evict. cap. sicut. 16. in fin. ext. de sentent. & re jud. Lanfranc. d. part. 7. num. 38. Quæ insignis inter judicem arbitrumque differentia est; quanquam aliàs regula sit in omnibus illos convenire, ubi in jure differentia expressa non reperitur. arg. l. 1. ff. h. t. l. rem non novam. 14. in. C. de judic. add. supr. th. 28. in pr. Hostiens. in summ. tit. 44. §. qualiter ad effectum. num. 9. in fin. Ioh. Bapt. de arbitr. lib. 9. in prafat. & cap. 2. in fin. Unde rectè asseritur, ab arbitro, imò & arbitratore, de rectè judicando juramentum esse præstandum. C. l. A. ad h. t. th. 49. n. 1. Umm. disp. 9. ad Process. th. 2. n. 7. coram arbitro procuratorem de rato cavere debere. Umm. d. l. th. 7. num. 31. vers. Quo casu. Add. C. l. A. h. th. 51. & imprimis d. th. 49. & seq. ubi plures convenientia colliguntur. Sed videamus hîc plures quoque differentias; quarum. (2.) arbitri sententia non per omnia sententia est. l. quid ergo. 13. §. ex compromisso. §. §. de his. qui not. infam. non certè infamat condemnatum. d. §. 5. multò minus illum, qui coram arbitro delictum famosum est confessus. Gl. ad d. §. 5. Bl. in Addit. ad Specul. de arbitr. vers. Confessio famosa. (3.) si arbitrium pœnâ sit vallatum, neque ex sententia actio oritur. l. 1. C. h. l. neque exceptio, sed tantum pœnæ persecutio. l. 2. ff. eod. nisi clausula illa addita: rato manente compromisso. Gl. in d. l. 2. aut si absque pœnâ compromissum & sententia sit homologata. l. pen. §. 1. & 2. C. h. t. ibiq; Gothofr. Lanfranc. d. l. part. 1 num. 9. & 10. Gail. lib. 1. Obs. 150. n. 13. vid. supra th. 23.

XLI.

(4.) Judex ex propria jurisdictione, arbiter ex conventionne judicat adedque sententiam exequi non potest, nisi per ordinarium. *arg. l. pen. in fin. pr. C. h. t. l. à divo. 15. pr. ff. de re jud. eumque non loci, sed rei. Wurmser. tit. 2. Obs. 2. num. 2. & tit. 3. Obs. 8. Gail. lib. 1. Obs. 1. num. 51. Gothofred. ad d. l. pen. in pr. Treutl. vol. 1. disp. 12. th. 5. lit. b. ibiq; Bachov. Unde si arbitrium contra Status Imperii latum est, id Camera exequitur. Gail. d. Obs. 1. num. 50. (5) arbiter pœnam aliam inferre nequit, quam quæ compromisso comprehensa. *arg. l. quid tamen. 21 §. i-**

tem si. 4. l. non ex omnibus. 39. ibiq; Gl. l. arbiter. 42. ff. h. t. vid^o
 infr. th. 46. (6.) neq; testium exhibitionem petere, neque eos
 citare potest, nisi per ordinarium Magistratum. arg. d. l. 39. in
 fin. Lanfranc. d. part. 1. num. 9. & seqq. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 1.
 in fin. & cap. 4. in fin. ubi etiam absentem arbitrum per Magistra-
 tum citandum esse, docet, ut cum aliis pronunciet. vid. inf. th. 51.
 (7.) coram iudice contrahitur eremodiciu, coram arbitro mi-
 nimè, quippe qui partibus presentibus sententiam dicere debet.
 l. 2. C. h. t. d. l. 21. §. si arbiter. 10. l. diem. 27. §. si quis. 4. ff. eod.
 (8.) si emptor nullâ necessitate cogente compromittat in arbi-
 trum, & hic contra illum sententiam ferat, contra venditorem
 de evictione actionem non habebit. l. si dictum. 56. §. 1. ibiq;
 Gl. ff. evict. Lanfranc. d. l. & part. 7. num. 79. vid. supra thes. 9.
 (9.) coram arbitro non est necessaria veniæ petitio. arg. l. quam-
 vis. 11. ibi: non invitus. ff. de in ius. voc. Gl. in l. 2. in voc. concedi.
 C. eod. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 1. vers. Item videamus. (10.) co-
 ram arbitro conjuncta persona vel defensor sine mandato illius,
 qui abest ex injustâ causâ, etiam cum cautione rati non videtur
 posse intervenire, quòd tunc absens incidat in compromissi pœ-
 nam. l. 2. C. h. t. l. diem. 27. §. si quis. 4. junct. l. licet. 15. in fin. &
 l. seq. ff. eod. vel etiam propter absentiam compromissum finia-
 tur. Ioh. Bapt. d. l. vers. Sed conjuncta persona. Bocer. class 6. disp.
 37. th. 66. vid. infr. thes. pen. n. 2.

XLII.

(11.) Coram arbitro infames postulare poterunt. arg. l.
 Pedius. 7. in pr. ff. h. t. Cessat enim ratio, quæ in iudice fuit, ne
 scilicet ejus dignitas læderetur. arg. l. 1. in pr. ff. de postul. Unde
 consequens est, hoc casu neque Advocati officium honorabile
 esse, neque vel jure Canonico procuratorem infamem esse pro-
 hiberi. Ioh. Bapt. d. cap. 1. vers. Tertius ordo. (12.) Judex tem-
 pore belli & necessitatis in alio loco potest cognoscere. arg. Clem.
 an. de for. compet. cap. fin. de sentent. & re jud. in 6. Bl. in l. 1. C.
 de sentent. ex peric. recit. vers. Quæro ergò an iudex. arbiter ne-
 quaquam; cùm istis & similibus casibus arbiter excusetur &
 compromissum finiatur. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 2. vid. infr. thes.
 50. (13.) arbiter alteri non potest vel totam causam vel certum
 articulum delegare, nisi hoc in ipso compromisso sit expressum.

arg.

arg. l. non distinguemus. 32. §. *quæsitum*. 16. & seq. ff. h. t. cap. pen. ext. eod. iudex potest. l. 1. pr. ff. de Offic. ejus cui mandat. est iurisd. cap. cum te. 18. & cap. super questionum. 27. extr. de Offic. & potest. jud. de leg. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 14. (14.) Iudex per alium sententiam definitivam. v. g. per Notarium recitare potest, maxime si sit ex eminentioribus. l. 2. C. de sentent. ex peric. recit. arbiter ipse recitabit. l. 1. C. d. t. est enim parvus iudex. l. pen. in fin. C. h. t. Nov. 82. cap. 11. l. pen. ff. de iudic. l. stipulationum. 5. §. fin. ff. de V. O. l. si minor. 34. §. 1. ff. de minor. junct. d. l. 32. §. de liberali. 7. ff. h. t. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 15. n. 21. (15.) Iudex sententiam, de qua inter partes convenit, pronuntiare potest. l. si convenerit. 26. ff. de iudic. arbiter minimè. l. qualem. 19. pr. h. t. Gl. & Gothofr. ad. d. l. 26. (16.) Si iudex venalem sententiam ferat, illa nullius momenti est. l. venales. 7. C. qn. provoc. non est nec. at arbitri sententia, qualitercunque dolosè lata, tenet & demum per exceptionem doli mali reformatur. arg. l. 3. C. h. t. l. ita demum. 31. d. l. 32. §. cum quidam. 14. ff. eod. Gl. in l. sed etsi. 9. §. 3. in voc. rursipitudo. ff. eod. Ioh. Bapt. d. cap. 15. num. 26. Add. Gl. in pr. l. 1. ff. eod. & in cap. dilectus. 6. extra eod. Hostiens. d. §. qualiter. num. 9. in fin. & seq. Speculat. in tit. de arbitr. §. differt. 4. Donell. lib. 28. cap. fin. ibiq. Hillig. & supra thes. 10. & seqq. thes. 20. & infr. thes. 45. 49. & 54.

XLIII.

Sola ergò homologatio (quam vocem semel tantum se in iure, ait, reperisse Lanfranc. d. l. part. 1. num. 40. barbari emologario dicunt. Gothofred. ad l. ne in arbitris. 4. §. fin. C. h. t.) reductionem ad arbitrium boni viri maximè videtur impedire, si nempe litigantes vel expressè definitionem arbitratorum approbaverint. arg. d. l. 4. §. fin. C. h. t. vel etiam tacitè, ut, si intra 10. dies proximos à latâ sententiâ non contradixerint. l. pen. §. 1. C. h. t. Nam si contradixerint, reductio locum habebit. Capoll. cautel. 130 al. 93. n. 2. add. supra thes. 34. Quid, si Notarius scripserit, sententiam esse latam præsentibus partibus & non contradicentibus, an statim illa homologata intelligetur? Affir. modò constet, verba illa: se non contradicere, à partibus verè esse prolata. arg. d. l. 4. §. fin. vers. Qualu n. & l. pen. in pr. ibi: quod non displiceat. C. d. t. Nam si nihil proferatur, & partes solummodo tacuerint, decendum

dium erit expectandum. *d. l. pen. §. 1. ibi: sed silentio eam roboraverint & non intra 10. dies proximos attestatio missa fuerit &c. C. h. t.* Assensus enim omninò declarandus, quod tacendo minimè fit. *arg. l. 3. in fin. ibiq; Gl. C. quom. & qn. jud.* Sola namque præsentia ejus, in cujus præjudicium aliquid fit, consensum non infert. *Gl. in l. Cajus. 39. in voc. obesse. in fin. ff. de pignor. act. & in l. quidam. 12. in voc. affuerunt ff. de evict. vid. Lanfranc. d. part. 1. num. 41. & seqq. Add. Bl. in Addit. ad Specul. de arbitr. vers. De homologatione notandum &c.*

XLIV.

An autem à judice reductionis, confirmante vel retractante laudum, appellari possit, de eo mirificè variant Interpretes. *Aff. Bl. in l. un. C. ne lic. in una ead. caus. vers. Extra quero. &c. & in l. fin. C. de contrahend. empt. vers. Item scias: quanquam ibi, in vers. precedent. concedat, judicem reformatorem in locum arbitratoris succedere. Alex. volum. 3. consil. 106. n. 3. & seqq. Covarruv. lib. 2. Variar. Resolut. cap. 12. n. 3. & seqq. Gail. lib. 1. Obs. 149. num. 4. Mynsing. lib. 4. Obs. 68. num. 1. ubi appellatorem in Camera receptam, ait. Treutl. vol. 1. disp. 12. thes. 5. lit. b. i. biq; Bachov. Dn. Blum. in Process. Cameral. tit. 58. thes. fin. Neg. Br. in l. 1. ff. de leg. 2. Ioh. Andr. in Add. ad Specul. tit. de appellat. §. in quibus. 2. num. 15. vers. Decimo sexto. Lanfranc. d. l. part. 7. num. 54. & seq. Salicet. in l. pen. C. h. tit. num. 18. ubi addit Dominum Rustigarium, alii Rusticanum appellant, antiquum Doctorem idem tenuisse; & prolixè in l. & in majoribus. 20. C. de appellat. quorum sententiam juri nostro convenientiorem arbitramur, ex hac potissimùm ratione; quòd bonus ille vir, apud quem reductio fiat, succedat in locum arbitratoris, à quo appellari nequeat. vid. supra th. 33. An ergò iterum reductio peti poterit? Neg. Quia namque judex, qui à lege bonus vir esse reputatur, vid. supra thes. 36. semel ad arbitrium boni viri priorem sententiam reduxit; idè partes in contemptum judicis & legis alium virum bonum eligere non possunt. Lanfranc. d. part. 7. n. 58. & seq. Hoc certum, in petitione reductionis ad probandam læsionem enormem novas probationes fieri posse. *arg. l. per hanc. 4. C. de tempor. appellat.* quanquam dolus arbitratoris iisdem coargui nequeat ob probabilem ignorantiam. *Lanfranc. d. part. 7.**

E n. 40.

num. 40. An ergò licebit producere alia instrumenta, quæ coram arbitro non erant producta? Ita est, si verè noviter reperia fuerint, aut si litigans ab initio absque illis victoriam obtinere sperasset *arg. d. l. 4. secus verò, si vexandi adversarii causa in tempus reductionis eadem reservaverit. arg. cap. inter monasterium. 20. ext. de sentent. & re jud. Lanfranc. d. part. 7. n. 112.* Sed an victor in causa reductionis pœnam compromisso insertam rectè petet? Si sententia arbitratoris fuerit confirmata, & adversarius contraveniat, rectè in pœnam dicitur incidisse; cum per sententiam iudicis non fiat novatio ad incommodum victoris. *arg. l. fin. C. de usur. rei. jud. Bl. in l. fin. C. de contrah. empt. vers. undecimò quero. Lanfranc. d. part. 7. n. 60.* Idem dicendum, si prius laudum contemserit petieritque reductionem absque causa probabili. *vid. supra th. 33. in fin.* Quid si infirmata? Verius est, pœnam quidem à victore peti posse, sed ejus petitionem exceptione doli elidendam, maximè, si justam habuerit litigandi causam. *arg. l. ab executione. §. in fin. ibiq. Gl. in voc. multandos. C. quor. appellat. non recip. l. qui Romæ. 122. §. fin. ff. de V. O. junct. l. tres fratres. 35. in fin. ibiq. Gl. ff. de pact. Bl. d. l. & in Addit. ad Specul. de arbitr. vers. Ex formâ statuti. Lanfranc. d. part. 7. n. 61. Salicet. in d. l. pen. C. h. t. n. 18. vers. Pone, quod quis pœnam.*

XLV.

De effectu arbitrii & arbitramenti passim constare poterit. *vid. supr. thes. 27. & seqq.* Diximus arbitria ad similitudinem iudiciorum esse redacta. In omnibus enim iudicia imitantur tam in principio, quàm in medio & fine, uti *Gl. loquitur in l. 1. ff. h. t. Hostiens. in summ. tit. 44. §. qualiter ad effectum. num. 9. in pr. E.* Citatio coram arbitro facta interrumpit præscriptionem. *l. pen. §. pen. C. h. t. Lanfranc. d. part. 7. n. 73.* Acta coram arbitro, v. g. attestations testium plenam faciunt fidem, imprimis, si jam mortui sint. *l. fin. vers. Sin autem. C. de testib. cap. presentata, §. 0. ext. eod. Hostiens. d. l. Lanfranc. d. l. n. 74. & seq. & dicta testium publicata. Gl. in l. in voc. patiatur. ff. Quæ in fraud. credit. Lanfr. d. l. n. 77. P. Iacob. de arbitr. n. 2. Gothofr. ad l. pen. C. h. t. imò etiam confessio. arg. l. pen. §. fin. C. d. t. Specul. in tit. de Confession. §. Nunc videndum. 3. vers. Quid de confessione. Lanfr. d. l. n. 76. & 93. Add. Umm. disp. 13. n. 38.* Si malè arbiter judicaverit, li-

tema

tem facit suam. *arg. l. fin. ibiq. Gl. in voc. ea dere. ff. de var. & extraord. cognit. l. pen. in fin. C. de pact. Hostiens. d. num. 9. in fin. Specul. de arbit. §. 1. num. 6. vers. Sed si arbiter. Lanfranc. d. l. num. 80. P. Iacob. d. n. 2. Testem tamen, qui falsum deposuit, punire nequit ob defectum jurisdictionis. Lanfranc. d. l. n. 81. vid. supr. th. 41. num. 6. & infr. th. 51. neque super attentatis cognoscere. Wurmser. tit. 13. Obs. 6. num. 4. quippe coram quo litis pendentia non inducatur. Wurmser. d. l. n. 3. Gail. lib. 1. Obs. 141. n. 3. sed ane sportulas sive salarium petere poterit? Aff. per l. in sacris. 12. §. 1. pr. C. de prox. sacror. scriin. lib. XII. & l. fin. §. 1. C. de privileg. Scholar. eod. lib. Specul. d. l. §. fin. n. 74. vers. Sed numquid arbiter. Ioh. Bapt. d. l. lib. 5. cap. fin. in fin. & lib. 9. cap. 5. imò & arbitrator. *arg. l. 1. pr. ff. si mens. fals. mod. l. sed & loci. 4. §. 1. vers. Sed etsi. ff. fin. regund. Ioh. Bapt. d. l. lib. 11. cap. 7. (Add. Dn. Blum. in Process. Cam. tit. 38. thes. 5. & 7. ubi docet, Compromissa in Camera non recipi, nisi salvo digno salario & c.)* etiamsi non ipsi, sed per Jctos sententiam concipi jusserint. *Bl. in l. 2. vers. sed numquid iudex. C. de sentent. ex peric. recit. Lanfranc. d. part. 7. num. 84. multò magis, si juxta compromissum consilium Sapientum sequi teneantur; nam tale compromissum valere, verius est. Specul. d. §. fin. n. 16 vers. Sed quid, si dicatur in compromisso. Lanfranc. d. l. part. 5. num. 1. & 2. Ioh. Bapt. lib. 9. cap. fin. & lib. 13. cap. 5. ubi tradit, quomodo ille cogi possit. In Camera recipiuntur quidem Acta ab arbitris transmissa; neque tamen Assessores sententiam concipiunt & arbitris remittunt; (nam Assessoribus Camera non licet aliis consulere vel sententias concipere, nisi in causis propriis & proximos agnatos vel affines concernentibus. Dn. Blum. d. l. thes. 4.)* sed ipsimet pronunciant. *Hartm. Hartm. tit. 2. Obs. 2. in Addit. Mynsing. lib. 5. Obs. 2. Bocer. class. 6. disput. 37. th. 35. & olim quidem in quibuscunque causis, sed hodiè demum in illis, in quibus aliàs jurisdictio Camerae fundata. R. 1. de anno 1594. §. Als auch der Compromiss haben. 70. neque aliter, quàm si jam alibi ab arbitris electis illæ ipsæ usque ad sententiam definitivam sint discussæ. R. 1. d. l. §. So wollen und ordnen wir. 71. Dn. Blum. th. 2. & seqq. & ipsa relatio non tempore ordinario, sed post meridem aut in feriis Canicularibus instituat, ibid. th. 6.**

E 2

Arbi-

Arbitrator autem etsi solennia juris civilis observare non teneatur, tamen ea, quæ sunt juris gentium, negligere minimè debet. *vid. sup. th. 27. in pr.* Et hinc judicare non potest secundum testes, qui malam rationem adducunt. *Bl. in l. solâ. 4. in fin. C. de testib. Lanfranc. d. l. part. 7. n. 88.* neque etiam arbitrari secundum unum testem, licet validè concludentem; sed in supplementum probationis deferre debet juramentum. *Lanfr. d. num. 88.* neque condemnare illum, qui præscriptione tutus est. *arg. l. si pupillus. 45. ff. de administr. tut. Br. in question. de arbitr. ibiq; Lanfranchin. n. 25. Lanfranc. d. part. 7. num. 63. & seq. Hillig. ad Donell. lib. 5. cap. 30. lit. a.* Potest tamen pronunciare secundum consilium Sapientis, etiamsi id adhuc sit clausum & à partibus demum postea aperiat. *Bl. in l. 1. vers. Porro puto arbitratorem. C. de sentent. ex peric. recit. Lanfranc. d. l. n. 85.* vitum quoque vel contumacem in expensas condemnare. *arg. l. non ex omnibus. 39. ff. h. t. l. fin. C. de bon. vac. Hostiens. d. §. qualiter. num. 11. vers. Sed numquid potest punire. Ioh. Bapt. de arbitr. lib. 9. cap. 6. 16. & 17.* Etsi enim in compromisso de expensis non fuit actum, tamen potest arbiter vel arbitrator disponere de his, quæ incidenter contingere solent inter compromittentes, & rei cohærent vel accedunt. *arg. l. quid tamen. 21. §. 2. ff. h. t. Gl. ad l. non distinguemus. 32. de officio. 15. in verb. cautum. ff. h. r. cap. pen. ibiq; Gl. in voc. incidenter. extr. de in integr. restit. Specul. d. §. fin. num. 73. vers. Quid ergo. in fin. ibiq; Bl. in Addit. vers. Potest etiam arbiter. Br. in question. de arbitr. num. 9. Lanfranc. d. part. 7. n. 65. Ioh. Bapt. d. l. cap. 10. & 16. Hartm. Hartm. tit. 2. Obs. 2. num. 4. Gothofred. ad d. l. 32. §. 15. ff. h. t.* Et hinc est, quòd possit diem solutioni præfigere. *d. l. 21. §. 2. Speculat. d. l. Gothofred. d. l. Ioh. Bapt. d. cap. 16. de fructibus vel usuris judicare. Gl. d. l. Hostiens. d. l. Gothofred. d. l. Ioh. Bapt. d. l. etiamsi petita non sint. Specul. d. l. vers. Quid ergo, si petita non fuerint.* rem controversam adjudicare actori eundemq; in certâ pecuniæ summâ reo condemnare. *Specul. d. l. §. excipitur. 6. vers. Sed pone. ibiq; Bl. in Addit. vers. An arbitrator. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 15. n. 9.* Et quanquam multare non potest. *l. 2. §. fin. ff. de judic.* tamen rectè condemnabit ad interesse, *arg. d. l. 32. §. item non est. §. d. l. 39. ff. h. t. l. adiles. 35. §. item scien.*

Sciendum. 8. ff. de adit. edict. l. Paulus. 42. ff. de re jud. Hostiens. d. l. num. 11. Si ergo arbiter ita sententiam ferat: condemno T. ad solvenda centum intra 10. dies, & si non fecerit, ad trecenta; posterior clausula non valebit; valebit autem, si ita dicat, condemno ad solvenda 300. intra annum; quod si solverit 100. intra 10. dies, tunc à totâ summâ erit liberatus. *vid. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 16. vers. Sed quid de pœna.* Sed quid, si arbiter sit assumptus super damno dato, numquid poterit reum negantem condemnare in duplum, si fortè convictus erit per adversarium de mendacio, juxta *l. contra. 4. C. de L. Aquil. Aff. verior est.* Eadem namque ratio in condemnatione ad duplum, naturæ actionis cohærente, quæ in expensis & fructibus & similibus accessoriis, quæ lite pendente obveniunt. *Ioh. Bapt. d. cap. 16. circ. fin.*

XLVII.

Extinguitur compromissum variis modis. *Specul. d. l. §. excipitur. 6. Lanfranc. de arbitr. part. 5. num. 11.* in genere, si forma compromissi non fuerit observata, v. g. si (1.) arbiter de ea re pronuntiavit, quæ non fuit in compromissum deducta. *arg. d. l. 32. §. 15. ff. h. t. Lanfranc. d. l. part. 7. num. 82. & seqq. (2.)* si lapsus sit terminus compromissi. *d. l. 32. §. 3. l. quid tamen. 21. §. si cum dies. 5. ff. h. t.* quippe quem absque speciali concessione prorogare non potest. *l. Labeo. 25. pr. d. l. 32. §. dies. 11. l. arbiter. 50. ff. h. t.* multò minus referre. *d. l. 32. §. fin. & l. seq. ff. h. t. Lanfranc. d. l. part. 5. n. 45.* Finito autem compromisso arbiter non cogitur novum recipere, nisi ipse in morâ fuerit. *d. l. 21. §. 5. ff. h. t. Ioh. Bapt. lib. 5. cap. 6.* in priori autem, si dies exitura sit, & urgeatur à Prætorè, sententiam dicere cogitur, nisi juraverit, sibi de causâ nondum liquere. *l. Pomponius. 13. §. fin. ff. h. t. Ioh. Bapt. d. cap. 6. & lib. 13. cap. 2. num. 1.* Unde apparet, quid statuendum de cautelâ illâ, quam Cœpolla dat reis compromittentibus, ut scilicet actore non advertente, ultimum diem termini expectent atque ita urgeant arbitrum, ut sententiam absolutoriam ferat, licet actor nihil probaverit. *in cautel. 93. al. 64. vid. infr. thes. 49.*

XLVIII.

Prorogatio autem fieri debet intra terminum, ut idem maneat compromissum; nam aliàs novum est. *arg. l. sed si manente.*

§. ff. de precar. Quâ prorogatione factâ manent reliqua, quæ in primo compromisso fuerunt adjecta; unde alii quoque fidejussores dandi, si priores amplius fidejubere noluerint. d. l. 25. §. I. & seq. ff. h. t. simpliciter autem concessâ prorogatione, semel tantum terminus prorogari potest, arg. l. boves. 89. §. 31. de V. S. l. eum qui. 41. ff. de V. O. l. si tibi. 10. §. si quis. 18. ff. de leg. 3. Specul. d. l. §. excipitur. 6. num. 3. vers. Sed quid si fuerit actum, ac si pluries, non nisi bis, arg. l. inter illam. 217. §. I. ff. de V. S. l. ubi. 12. ff. de testib. Lanfranc. d. l. part. 1. num. 45. & seqq. vel ad summum ter. Wurms. tit. 3. Obs. 2. Gothofr. ad l. i. C. h. t. C. l. A. h. t. b. 38. Bocer. class. 6. disp. 37. t. b. 57. Neque tamen aliter proferri debet dies, nisi arbiter vel arbitrator id æquum putaverit, si np. prorogationes justè peti videat, putâ si negotium intra tempus illud finiri nequeat propter instrumenta vel testes aut advocatos absentes &c. Gl. in d. l. 32. §. II. ff. h. t. minimè verò prorogatio fieri debebit, si ambo dissentiant, etiamsi priùs eam permiserint. arg. l. arbiter. 33. ff. eod. Quin imò si unus contradixerit, impeditur quidem prorogatio, ipse tamen in pœnam incidit promissi. Gl. in d. l. 33. in voc. litigatoribus. & in d. §. II. Hostiens. in summâ tit. 44. §. Quid constituetur. num. 8. vers. constituitur. Lanfranc. d. part. 1. n. 50.

XLIX.

Quid, si compromissum sine termino confectum est? Si lis contestata est, instantia durabit triennio. arg. l. properandum. 13. §. I. C. de judic. Bl. in addit. ad Specul. tit. de arbitro. vers. Ante litem contestatam. Ioh. Bapt. d. lib. 13. cap. 2. num. 2. sin minus, iudex vel coget partes ad statuendum terminum vel permittet arbitrum perpetuò, etiam ultra triennium arbitrari. arg. l. sed si. 14. ibiq. Gl. ff. h. t. vid. Specul. tit. de arbitr. §. differt. 4. n. 14. vers. Item. ut intra triennium. Lanfranc. d. part. 5. num. 40. Gothofred. ad l. item. si. 17. §. I. ff. h. t. in arbitratore, si dies adjectus non est, sunt, qui intra annum arbitramentum finiri putant, arg. l. fin. §. 1. vers. censemus C. commun. de leg. sed verius est, posse illum semper arbitrari, nisi certum tempus à iudice præfigatur. arg. l. Præses. §. de appellat. l. diffamari. §. C. de ingen. manum. l. si finita. 15. in pr. ff. de damn. infect. l. de die. 8. pr. ff. qui satid. cog. Bl. in d. §. 1. C. commun. de leg. & in l. fin. vers. Quaro secundò. C. de contrah.

trah. empt. Lanfr. d. l. n. 41. & seqq. Add. Ioh. Bapt. d. cap. 2. n. 3. & seqq. & supr. th. 35. Quid, si sententia eadem horâ sit lata, quâ compromissum? R. non valere, nisi partibus præsensibus & non reclamantibus. *Lanfranc. d. part. 5. n. 45.* Nunquam enim arbiter non præsensibus partibus sententiam pronunciare poterit, nisi id apertè additum in compromisso. *l. diem. 27. §. si quis. 4. ff. h. t.* at arbitrator, modò coram partibus causam probè examinaverit, *arg. l. fin. C. si per vim aut alio mod. vid. supr. thes. 47.* in earum absentia pronuntiare laudum potest. *Bl. in d. l. fin. vers. Tertio quero. C. de contrah. empt. & in Addit. ad Specul. de arbitr. vers. An valeat sententia. Lanfranc. d. part. 5. n. 18. & seqq.*

L.

(3.) Exspirat vel nullum est arbitrium, si alio in loco, quàm ubi compromissum factum, vel qui in compromisso designatus; sententia proferatur. *l. quid tamen. 21. §. si arbiter. 10. ff. h. t. Specul. de arbitr. §. fin. num. 66. vers. De loco autem. Lanfr. d. part. 5. num. 23. Ioh. Bapt. de arbitr. lib. 6. cap. 3. & lib. 9. cap. 2.* idem est, si quis in locum inhonestum, putà popinam vel lupanarium adesse jubeatur. *d. l. 21. §. sed si. II. ff. h. t.* Quid tamen, si in loco circa urbem litigatores adesse jusserit? R. Valere iustum, modò arbiter sit ejus autoritatis, ut in secessibus soleat agere, & litigatores facillè eo loci venire possint. *d. §. 10. in fin.* Unde rectè Dd. locum non ita strictè accipiendum putant, v. g. ut in eadem domo vel camerâ, quâ compromissum initum, idem finiatur; sed sufficere, si fiat intra circuitum Civitatis. *Specul. d. §. fin. num. 66. vers. Item queritur. Lanfranc. d. num. 23. in fin.* modò ne fiat in Ecclesiâ. *arg. cap. 2. vers. cessent. de immun. Ecclesiar. in 6.* neque in villis Civitati subjectis. *arg. d. §. 10. Ioh. Bapt. d. lib. 9. cap. 2.* Fingamus, locum talem esse, ad quem alter absque turpitudine venire, alter verò minimè poterit: si hic venerit, an prior, qui emanfit, tenebitur? Nequaquam. Absurdum enim, iustum in alterius personâ ratum esse, in alterius non item. *d. l. 21. §. II. in fin. ff. h. t.* Ex quo firmant Dd. arbitrium non debere claudicare. *Gl. in l. non distinguemus. 32. §. si servus. 8. in fin. ff. eod. Specul. d. l. §. excipitur. 6. in pr. & §. fin. n. 84. Lanfr. d. l. part. 5. n. 46. & part. 7. n. 110. Ioh. Bapt. d. cap. 2. Gothofr. ad l. Pomponius. 13. §. I. ff. h. t.* Quid si locus ob belli calamitates vel pestem minus tu-

rus?

tus? Si terminus compromissi aded angustus, ut spes non sit, in-
terea locum fore tutum, compromissum statim expirat. *Ioh. Bapt.*
d. l. lib. 13. cap. 9. vid. sup. th. 42. n. 12.

LI.

(4.) Exspirat compromissum, si non ab omnibus arbitris
sententia pronuntietur, reliquis absentibus. *l. item si. 17. §. fin. i-*
biq. Gothofred. ff. h. t. cap. pen. de sentent. & re jud. in 6. Fac. l.
tunc. 37. ff. de re jud. l. cum Magistratus. 4. C. qn. prov. non est ne-
cess. etiamsi absentes postmodum ratam habeant. Specul. d. §. fin.
num. 55. vers. sed pone, lata est sententia. Br. in question. de arbitr.
num. 12. Lanfranc. d. part. 5. num. 27. & seqq. Ioh. Bapt. d. l. lib.
9. cap. 15. n. 24. vers. Item finge absentem reversum. nisi fortè ea
conditio in compromisso adscripta, ut vel unus dicat sententiam,
cæteris absentibus. d. l. 32. §. cum in plures. 13. ff. h. t. Nam a-
liàs illi essent exspectandi. arg. cap. prudentiam. 21. in pr. extr. de
off. & pot. jud. deleg. Specul. d. §. fin. num. 5. vers. Sed numquid.
& denuò pronuntiandum. arg. l. qualem. 19. §. 1. l. quid tamen.
21. ff. h. t. Specul. d. l. num. 83. Ioh. Bapt. d. cap. 15. num. 14. Carp-
zov. l. F. part. 1. const. 1. desin. 14. in fin. add. supr. th. 41. num. 6.
Jure Canonico, si unus malitiosè absit, reliqui duo causam defi-
nire possunt. cap. 2. de arbitr. in 6. Bocer. class. 6. disp. 37. h. 65.
lit. b. Quid si unus pronuntiet, reliquis tacentibus? Videtur sen-
tentia non valere. arg. d. l. 17. §. 1. junct. l. duo. 28. l. Pomponius.
36. l. duo ex tribus. 39. ff. de re jud. Unde etiam Azonem & alte-
rum quendam Doctorem arbitros electos simul sententiam le-
gisse, docet Specul. d. l. num. 52. vers. Pone ergò, quod nunc. Ioh.
Bapt. d. cap. 15. n. 23. ubi id jure civili procedere putat. Sed ho-
diè sufficit, si ab uno arbitrorum vel judicum aliis præsentibus
& mandantibus scripta sententia recitetur, modò is, qui recitat,
non utatur verbis singularis numeri, sed pluralis, putà: Nos, ta-
les iudices vel arbitri pronunciamus &c. cap. ab uno. 4. de sentent.
& re jud. in 6. Ioh. Andr. in Addit. ad Specul. d. l. Add. Gl. ad l. si-
cut. 18. in voc. omnes. ff. h. t. Lanfranc. d. part. 5. num. 12. & seq.
Ioh. Bapt. d. cap. 15. num. 24. ubi Gl. & Dd. sententiam etiam de
jure Civili valere ait, si omnes sedeant & unus eorum in manu te-
neat sententiam de voluntate omnium confectam & pronuntiet di-
cendo: Nos, talis & talis &c. nomina arbitrorum nominando &
totam

totam sententiam legendo, alius tacentibus. Si tamen dissentiant, quilibet sententiam dicere jubetur. *Nov. 125. cap. 1. in fin. Hostiens. in Summâ tit de arbitr. 44. §. quid constituatur. vers. Constituitur.* quo casu v. g. duorum sententia prævalet, etsi tertius refragetur. *arg. d. l. 17. §. fin. ff. h. t. junct. d. l. 36. ff. de re jud. Specul. §. fin. n. 4. vers. Et nota. & num. 53. vers. Sed quid si omnes.* Ita, si de pluribus controversiis unus arbiter datus, juxta formam compromissi, vel simul de omnibus vel separatim pronuntiare potest. *arg. l. quid tamen. 21. in pr. ff. h. t. si nihil additum, non opus erit unâ sententiâ de omnibus pronuntiare, si modò diversis temporibus compromissum. arg. l. qualem. 19. §. 1. h. t. Gl. in d. l. 21. in pr. in voc. separatim & ibi in Addit. Ioh. Baptist. d. l. lib. 9. cap. 15. num. 11. & seq. nisi fortè de omnibus utrinque compromittentium causis fuit actum, atque illæ in modum reconventionis sint tractatæ. Nam tùm unâ sententiâ finiendæ omnes. arg. l. 1. §. fin. ff. qua sentent. sine appellat. cap. 1. in fin. ext. de mut. petit. Lanfranc. d. part. 5. n. 32. & seqq.*

LII.

Et sanè, ubi plures arbitri & pari numero electi, ob naturalem hominum ad dissentiendum facilitatem, utile est illis compromisso licentiam dari adsumendi tertium eundemque certum aliquem v. g. Titium aut Sejum, non verò quemlibet alium. *l. item si. 17. §. si in duos. 5. ff. h. t. Lanfranc. d. part. 5. num. 4. & seqq. idque vel statim ab initio vel ex postfacto. Ioh. Bapt. de arbitr. lib. 2. cap. 2. lib. 3. cap. 20. & lib. 5. cap. 4. Tertius ille superarbiter dicitur. Gothofr. ad d. §. 5. Germ. ein Obmann / Drittmann / Dritter. Vid. Recess. Imp. de An. 1555. §. Und ob solcher. 65. Besold. in Thes. Pract. in voc. Obmann, ibiq; in Addit. & Spicileg. & supr. th. 20. & 26. in fin. Quid, si in designandis summis plures arbitri dissentiant, unus v. g. in 15, alter in 10, tertius in 5, condemnet? Quinque præstanda erunt, quippe in quam summam omnes consenserint. *l. diem. 27. §. 3. ff. h. t. etiam si protestentur, se non consentire in illa. arg. l. cum in plures. 60. §. locator. 6. in fin. ff. locat. Bl. in Add. ad Speculat. de arbitr. vers. Si quindecim petam. Lanfranc. d. part. 5. num. 24. Ioh. Bapt. d. l. lib. 9. cap. 15. num. 25. vers. Rursus.* Hinc monet *Specul.* ut subtilis Advocatus, volens reo favere, si fortè videat, duos ex arbitris velle reum in magnâ summâ condemnare, componat se cum tertio vel uno ex pluri-*

F

bus

bus & faciat, ut ipse in quinque condemnet. *d. l. §. fin. circ. pr.* Sed contra *cap. 1. de arbitr. in 6.* (quanquam ipse decretalem illam non viderit) ubi Pontifex, si duo in 10. tertius in 5. condemnet, duorum sententiam prævalere decernit. *Ioh. Andr. in Addit. ad Speculat. d. l. Ioh. Bapt. d. l. lib. 9. cap. 15. num. 25. in pr. ubi per DEVM monet, ne quis fraudibus istis similibusq; inhereat.* Eadem est ratio, si unus purè in 5. reliqui duo in 10. ad annum condemnent. *Bl. in Addit. ad Specul. d. l.* Quid si unus condemnet, alter definitivè absolvat, tertius ab instantia? In postremam sententiam omnes videntur convenire. *Lanfranc. d. part. 5. num. 25.* Idem dicendum, si ex tribus arbitris duo condemnent ad pecuniam intra annum, tertius intra biennium dandam. Nam in unum annum omnes conveniunt. *Specul. in d. §. fin. num. 3. vers. Sed quid si arbitri, ibiq; Ioh. Andr. in Addit. Lanfranc. d. l. num. 26.* Minimè verò, si unus in 10. intra mensem, alter in 8. intra duos menses, tertius in 5. intra tres menses condemnet. Etsi enim in unum mensem omnes conveniant, tamen alia ratio circa summam; unde sententiam istiusmodi non valere statuit *Ioh. Andr. d. l.* Sed annon convenientia quoque in 5.? Contrarium itaque dicendum, modò in ipsa causæ qualitate sit consonantia. Nam si circa æquitatem causæ dissentiant, v. g. si alter pro libri pretio 10. promissa, alter 5. dicat; tunc locus erit electioni tertii. *Bl. in addit. ad Speculat. d. l.* Tertius ille, si arbitri potestatem eligendi non habeant, ut eligatur, à Magistratu cogi possunt. *d. l. item si. 17. §. pen. ff. h. t. cap. speciali. 61. pr. ext. de appellat. cap. suspensionis. 39. ext. de offic. & potest. iud. deleg. Ioh. Bapt. lib. 5. cap. 17. qui tenebitur demandatum officium subire. arg. l. sancimus. 6. C. de advoc. divers. iud. Specul. de arbitr. §. fin. num. 19. vers. Sed numquid iste tertius. Ioh. Bapt. d. lib. 5. cap. 4.* propriè tamen non est arbiter, cum reliqui duo juxta ejus consilium in scriptis datum pronuntiare teneantur. *Specul. d. l. Ioh. Baptist. d. l. Wurmsfer. tit. 3. Obs. 5.* Quòd si postea duo priores concordent, ipse dissentiat, sunt quidem, qui hujus autoritati standum esse putant. *Gl. in d. §. pen. Specul. d. l.* sed verius est, id aliter non procedere, quàm si alteruter assentiatur. *arg. d. cap. 61. vers. Statuimus. ext. de appellat. Lanfranc. d. part. 5. n. 6.* Discordantibus autem duobus, ipse sententiam feret tertiam, quæ prævalebit. *arg. d. l. 17. §. pen. ff. h. t. l. in offerendis. 37. vers. Sin verò, C. de appellat. Bl. in Ad-*

in Addit. ad Specul. de arbitr. vers. Tertius arbiter. Fac. O. C. part. 2. tit. 4. §. 11. Dn. Blum. in Process. Camer. tit. 2. th. 130.

LIII.

Exstinguitur quoque compromissum ex personâ arbitri, (1.) si moriatur, *l. non distinguemus. 32. §. 3. l. arbiter. 40. l. in compromissis. 45. ff. h. t. l. si quis. 43. ff. de V. O. nisi id actum, ut hæredes quoque arbitri essent. Specul. d. l. §. excipitur. 6. n. 2. vers. Quid si actum. Lanfranc. part. 5. n. 7. Quin imò, si unus ex pluribus decesserit, expirat arbitrium. cap. presentata. 50. vers. Unde. ext. de testib. Gl. in d. l. item si. 17. §. 2. in voc. aut omnes. ff. h. t. Lanfranc. d. part. 5. n. 48. nisi fortè ea conditio compromisso adjecta, ut reliqui nihilominus arbitrari queant. arg. d. l. 32. §. cum in plures. 13. ff. h. t. Ioh. Bapt. d. l. lib. 13. cap. 6. in med. (2.) si unus ex arbitris incapax reddatur, v. g. si servus sit factus aut deportatus vel furiosus, surdus, mutus &c. *l. Pedius. 7. pr. & §. 1. l. sed & si. 9. pr. l. si compromissum. 47. in fin. & l. seq. ff. h. t. fac. l. verum est. 63. §. fin. ff. pro soc. Lanfranc. d. l. num. 54. aut sacerdos. d. l. 32. §. sacerdotio. 4. ff. h. t. nisi denuò suscipiat. d. §. 4. Lanfranc. n. 42. & seq. vel iudex. d. l. 9. §. 2. Lanfranc. d. l. part. 1. n. 16. & seq. vid. supr. thes. 15. aut superior Magistratus vel pari imperio, etiam si iterum arbitrium recipiat. l. 3. in fin. & seq. ff. h. t. Lanfr. d. l. part. 5. n. 53. Quid, si compromissum in aliquem collatum sit sub modo dignitatis, an pertinebit ad successorem? Neg. per d. l. 45. ff. h. t. l. cuius bonis. 9. ff. de curat. furios. l. qui liberis. 8. §. 1. ff. de vulg. & pup. substit. Vid. Bl. ad l. fin. §. 1. C. commun. de leg. vers. Nota, quod potestas arbitri. Lanfranc. d. part. 5. num. 49. Ioh. Bapt. d. lib. 13. cap. 6. in fin. (3.) si sordes atque turpitudine arbitri manifesta. d. l. 9. §. 3. ff. h. t. l. 3. C. eod. v. g. si accepit pecuniam, ut pronunciaret. Specul. in rit. de arbitr. §. excipitur. 6. n. 4. vers. Item quod ejus. Ioh. Bapt. d. l. cap. 10. vid. supr. th. 10. in fin. (4.) & tandem in genere ob incommodam valetudinem, occupationem negotiorum propriorum, profectionem urgentem, munus aliquod Reip. & similia. *l. licet. 15. ff. h. t. Ioh. Bapt. d. lib. 13. cap. 6. in pr. & cap. 16. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 46.***

LIV.

Ex personâ litigantium itidem evanescit compromissum (1.) morte alterutrius. *d. l. 32. §. 3. l. sed & 49. §. 2. ff. h. t. antequam sc. sententia sit lata. Lanfr. d. part. 5. n. 47. nisi apertè quo-*

F 2

que

que mentio hæredis facta. *l. diem. 27. §. 1. d. l. 32. §. & si. 10. cap. fin. ext. de arbitr. & quidem utriusque.* Nam si tantum ab unâ parte id fiat, ejus ratio non habetur. *d. §. 2. ne scil. arbitria claudicent. vid. sup. th. 50. in fin. Lanfranc. d. part. §. n. 46.* si tamen plures sint compromittentes, neque mentio facta hæredum, durat compromissum respectu reliquorum, modò res sit dividua. *arg. l. 3. C. commun. divid. l. scire. 29. pr. ff. de V. O. l. si plures. 34. ff. de injur. Ioh. Andr. in Addit. ad Specul. tit. de arbitris. §. finitur. §. in pr. Ioh. Bapt. d. lib. 13. cap. 7. in med.* Alia ratio in iudicio, quippe quod litigatore mortuo transfertur ad hæredes. *l. si is. 34. ff. de iudic. C. I. A. h. th. 40.* uti quoque in arbitramentis, si nempe super contractu sint inita. *arg. l. si pactum. 9. ff. de prob. Specul. d. §. num. 3. vers. Sed numquid arbitratus. Add. Ioh. Bapt. d. cap. 7. in pr. & supr. th. 28. in fin.* Ita non finitur arbitrium, si per Prælatum Ecclesiæ nomine sit compromissum; nam tùm ad successorem dignitatis transit. *cap. presentata. 50. in pr. ibiq. Canoniste. ext. de testib. Specul. d. l. num. 4. vers. Quid si Prælatus. Ioh. Bapt. d. cap. 7. in fin.* uti addit, non finiri compromissum, quod factum sit à Collegio, in quo fortè fuerint 10. & postmodum 7. vel 8. moriantur. *arg. l. proponebatur. 75. ff. de iudic. (2.)* si unus ex litigatoribus absit, quando sententia dicitur; nisi aliter compromisso sit cautum. *l. diem. 27. §. si quis. 4. l. inter. 44. ff. h. t.* modò legitimè ab arbitro per nuntium vel epistolam adesse sit iustus. *l. sed & 49. ff. h. t. & si litigans pupillus, tutor sit præsens. d. l. 27. §. coram. §. l. si compromissum. 47. & seqq. ff. eod. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 66. & seq. vid. sup. th. 41. in fin.* Finitur quoq; (3.) compromissum, si unus ex litigatoribus bonis cedat, atque ita neque agere neque conveniri amplius possit. *l. item si. 17. in pr. ibiq. Gl. ff. h. t.* qua in re arbitria quoque à iudiciis differunt. *arg. §. fin. Inst. de action. C. I. A. h. th. 42.* Idem dicendum, si unus ex compromittentibus fuerit deportatus, aut ejus bona confiscata. *arg. l. verum est. 63. §. fin. ff. pro soc. Ioh. Bapt. lib. 13. cap. 11. aut aliàs inhabilis factus. Id. lib. 13. cap. 15.*

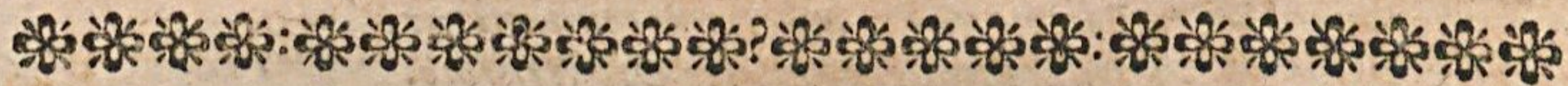
L V.

(4.) si arbitrum infamaverint litigatores. *l. sed et si. 9. §. 4. l. licet. 15. pr. Ioh. Bapt. d. lib. 13. cap. 17.* si spretâ ejus autoritate ad iudicem vel ad alium arbitrum iverint. *d. §. 5. & seqq. ff. h. t.* imò si unus ex litigatoribus rem postea in iudicium deducat; quanquam ipse in pœnam propterea incidat ob temerariam illam

lam

lam pœnitentiam. *l. si quis. 30. ff. h. t. Lanfr. d. part. 5. n. 50. & seqq. vid. sup. th. 22.* si inimicitia capitales inter eum & litigatores intercesserint. *d. l. 15. v. g. si invicem cominati sint mortem vel iudicium capitale intentaverint. Gl. in d. l. in voc. capitales. Lanfr. d. l. n. 53.* modò illæ inimicitia post compromissum, non autem post sententiam profectæ. *arg. l. diem. 27. §. 2. ff. h. t. l. si pariter. 9. in fin. pr. ff. de liber. caus. Gl. ad d. l. 32. §. cum quidam. 14. in voc. ex aliis causis. ff. h. t. Ioh. Bapt. d. lib. 15. cap. 17.* Si tamen nihilominus arbiter spretâ protestatione sententiam ferat, læsus doli mali exceptione tutus erit. *d. l. 32. §. 14. ibiq. Gothofr. l. 3. C. eod. Quod de inimicitia dictum, idem tenendum de superveniente amicitia, arg. l. humanitatis. 23. C. de excus. tut. Specul. d. l. §. excipitur. 6. num. 4. vers. Sed numquid excusabitur. ibiq. Ioh. Andr. in Addit. Ioh. Bapt. d. cap. 17. (5.) si pacto vel acceptilatione iuribus suis renunciaverint. d. l. 32. §. 3. ff. h. t. vel de negotio transegerint. d. l. 32. §. item si. 5. imò si alteri pœna acceptò sit lata. *l. Pomponius. 13. pr. ff. h. t. multò magis ergò, si alter pœnam solvat. arg. l. 1. C. h. t. d. l. 32. §. 1. ff. eod. Lanfranc. d. part. 5. num. 51. aut si pœna nulla adjecta, id, quod interest. P. Iacob. de arbitr. n. 3.* Tandem finitur compromissum non solùm sententiâ dictâ, per condemnationem scilicet vel absolutionem. *l. qualem. 19. ibiq. Gothofred. ff. h. t. sed etiam rei controversæ interitu. d. l. 32. §. 5. nisi fortè litigantium interfit, ut nihilominus sententia feratur. d. §. 5. v. g. propter fructus vel partus, aut super aestimatione. arg. l. utiq. 16. ff. de R. V. Gl. in d. §. 5. Ioh. Bapt. d. lib. 13. cap. 8. C. I. A. h. th. 40. Bocer. class. 6. disp. 37. th. 37.* Quid si, v. g. de animali vel servo sit compromissum, isque damnum dederit? *¶. si is noxæ jam deditus, expirat compromissum, cum res amplius ad litigantes non pertineat, atque ita laudum foret frustratorium, contra l. litigatores. 11. §. fin. l. si quis rem. 30. in fin. ibiq. Gothofred. ff. h. t. Ioh. Bapt. d. lib. 13. cap. 12.**

Ne charta vacua sit, adjiciamus affinia quedam Corollaria.

I. Inter Bononienses & Mutinenses lis fuit de viginti millibus florenorum, quæ utrinque petebant. Insetum compromisso, *ut, nisi Mutinenses intra 3. menses agerent, & Bononienses intra eosdem peragerent, caderent causâ.* Illi lite contestatâ post lapsos 3. menses exceperunt contra Bononienses, quòd compromisso minimè satisfecissent, & obtinuerunt, *An rectè? Aff.*

II. Ro-

II. Romani inter Nolanos & Neapolitanos finium regundorum arbitri electi cum utrisque separatim monuissent, ut omni cupidine regredi modo controverso, quam progredi mallent, illique autoritate arbitrantium moti paruissent, aliquantum vacui agri in medio relictum sibi adjudicarunt. An rectè? *Neg.*

III. T. promisit rivum meum purgare, meo arbitrio; ipse eundem vendo S. Quæritur, an arbitrium illud transeat ad emitorem? *Neg.*

IV. Fingamus, inter hæredem & creditorem factum esse compromissum; illo pendente, restitutionem hæreditatis ab hærede præstandam; an durabit in fideicommissario? *Neg.*

V. Plures arbitri electi omnes simul de causâ disceptant, unus, quem reliqui in sententiam pertrahere non poterunt, secedit, dum reliqui pronuntiant. Q. an valeat sententia? *Neg.*

VI. Datus est arbitrator in causâ dotis, intra mensem finiendâ, qui ultimo die laudum pronuntiat reo absente? Q. an rectè? *Aff.* An idem, si die penultimo? *Neg.*

VII. Compromiserunt fratres in communem amicum sub certâ pœnâ; qui cum sententiam dixisset, & procedente tempore victor urgeret partitionem, alter renuit. Tum victor pœnam persecutus est coram Ordinario, qui refractarium causâ cognitâ condemnavit. Hic provocavit ad Superiorem. Q. an rectè? *Aff.*

Ad Nobilissimum & Clarissimum

DN. JOH. GEORGIUM CASPAREM,

De

ARBITRIS

feliciter disputantem.

Arbitrii res est solidi componere lites,
ne quis duritiem carpere jure queat.
Provide mi Caspar, Tu discutis Arbitrorum
lauda, nec incertas quæris avarus opes.
Lauda parant laudem. Rerum DEVS arbiter, omni
Te modò laudatum prosperitate beet!
Quò Patriæ quondam possis prodesse saluti
& laudi ac laudum fructibus ipse frui!

*Ita gratulabundus ex animo habet
PRAESES.*

Delite, quæ per arbitrum componitur,
Dum disputas, Amice Dilectissime.
En! ipse litem suscitans acerrimam,
Non aptiorem quæ requirit arbitrum,
Amplissimum quàm Præsidentem Stöckenium.

Ita Nobil. ac Præcellenti Dn. Respondenti commensali
suo suavissimo applaudit amica manus

Job. Danielis Imlin, J. U. Ddi.

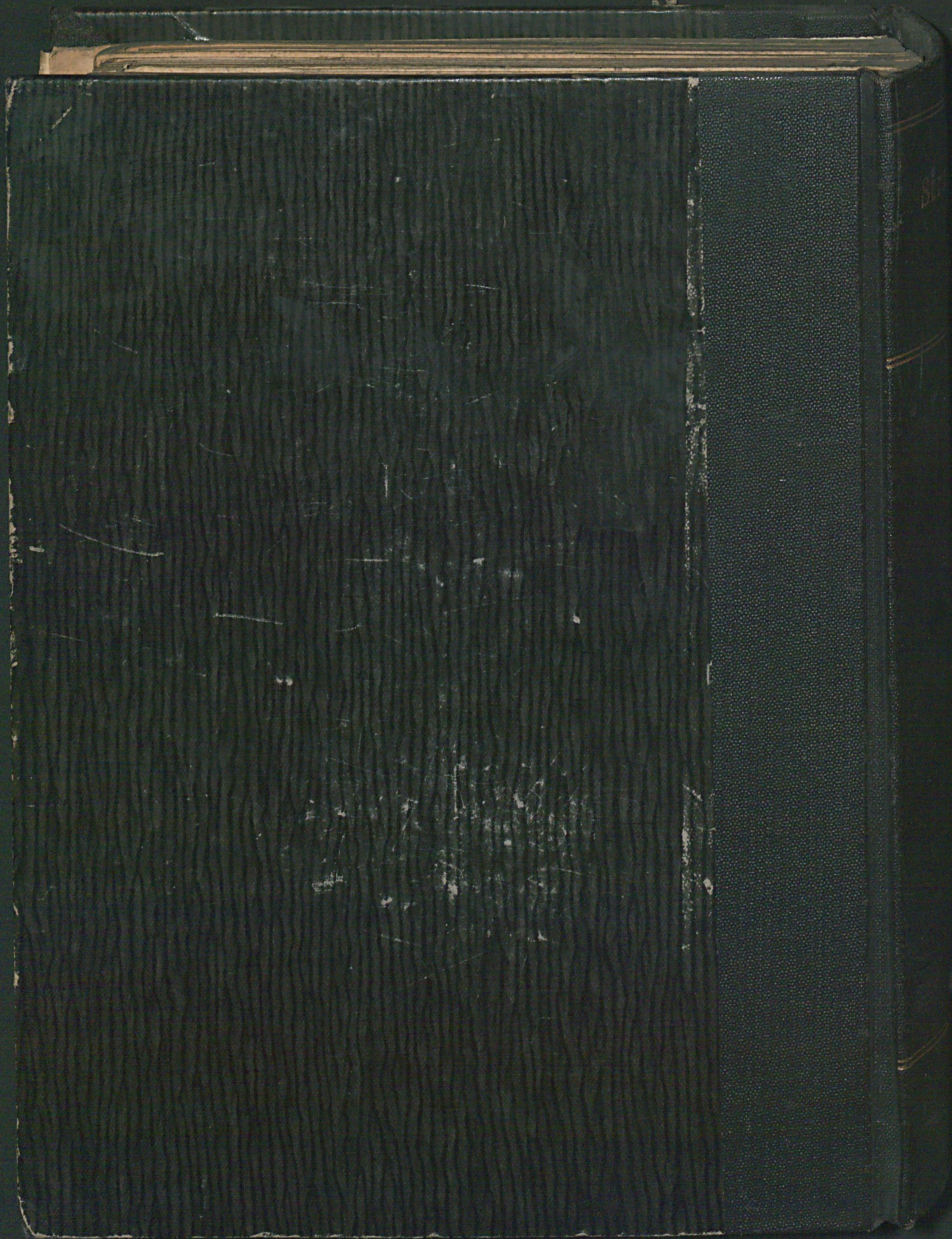

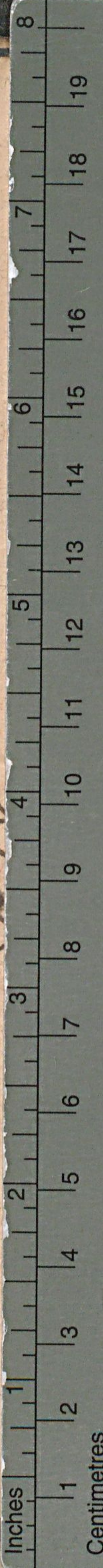
Strassburg, Diss., 1672

X26 77019

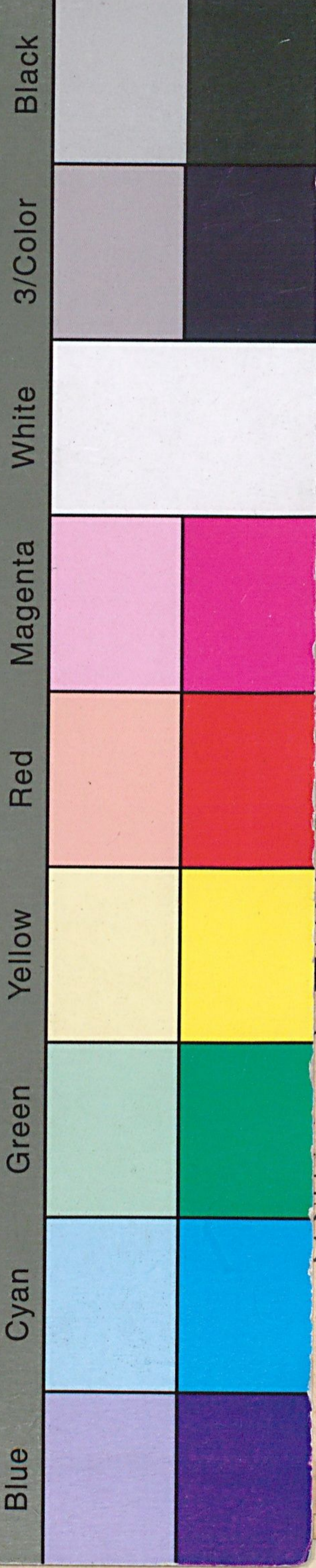
1077

B.I.G.

Farbkarte #13

g. 30. num. 22, ~~xxxix.~~
~~fol. 28.~~

12

V.
JURIDICA 1672, 11.

TRIS,

ANTE GRATIA
RESIDIO

DI von Stoffen
onum Imperial.

is sui pl. observandi,

ORATENSIMUM
ITATE
defendet

IS CASPAR,

fis,
ecemb.
.C.
LXXII.

ORATI,
IS WELPERI.

